

AU GUSTUS

AARHUS UNIVERSITET

ALUMNEMAGASIN UDGIVET AF AARHUS UNIVERSITET

NR. 4 ◻ DECEMBER 2008

TEMA OM
FINANSKRISEN

AARHUS UNIVERSITET

AUGUSTUS er Aarhus Universitets alumnemagasin. Det indeholder nyheder og informationer til kandidater, bachelorer, medarbejdere, samarbejdspartnere og andre interesserede. „Alumne“ er en betegnelse, som universiteter rundt om i verden bruger om deres tidligere studerende. *AU-gustus* er en sammentrækning af AU for Aarhus Universitet og gustus (latin), som betyder smagsprøve. Deraf navnet *AU-gustus*.

INDHOLD

NR. 4 ◊ DECEMBER 2008

UDGIVER

Aarhus Universitet
Nordre Ringgade 1, 8000 Århus C
Tlf. 8942 1111, Fax: 8942 1109
E-mail: au@au.dk, www.au.dk

REDAKTION

Anders Correll, redaktør
Nyhedstjenesten ved AU
Datagraf A/S
E-mail: augustus@au.dk

ANSVARSHAVENDE

Souschef Ingeborg Christensen

ABONNEMENT

AU-gustus udsendes gratis til bachelorer og kandidater fra Aarhus Universitet og samarbejdspartnere til Aarhus Universitet. Afmelding af abonnement skal ske til Torben Ankjær Johansen, tlf. 8942 1108, e-mail: taj@adm.au.dk

Samboende alumner modtager kun ét eksemplar. Husk at opgive adresse, fødselsdato og år. Private skal ikke melde adresseændringer i Danmark.

DESIGN OG TRYK

Datagraf

OPLAG

55.000 stk

ISSN

1603-8193

AU-gustus

udkommer 4 gange om året.
Næste nummer i marts 2009.

Gengivelse af *AU-gustus* er tilladt ifølge de gældende Copy-Dan aftaler

FORSIDE: VÆLTER DET ØKONOMISKE KORTHUS? TEMA OM
FINANSKRISEN. FOTO: SØREN KJELDGAARD/AU-FOTO

AUGUSTUS

SIDE 10

SIDE 48

Kort nyt 4

TEMA OM FINANSKRISEN

Finanskrisen er kun forretten 10

Opbremsning uden panik 14

Finanskrisen – pludseligt chok eller evolutionært fænomen? 16

Dealeren & junkien 18

Kan man forudse en krise? 20

Mange er blevet overrasket 23

Kort nyt 24

Første kontakt til omverdenen 31

Godt jeg ikke fik Nobelprisen som 40-årig 34

Folkeuniversitetet 42

Viden om klimaet skal deles 46

Fabelagtig formidler 48

SIDE 34

SIDE 31

ET FANTASTISK FORSKNINGSÅR

Ser man tilbage på 2008, vil året nok mest blive husket for finanskrisen, bankkrak, recession og andre ubehagelige økonomiske udmeldinger. Og selv om Aarhus Universitet også har mærket afmatningen i økonomien, kommer universitetet ud af året lidt bedre end budgetteret.

Aarhus Universitet har et fornuftigt budget for 2009, og vi forventer, at universitetet kan udvikle sig sådan, som det er planlagt i de kommende år – ikke mindst set i lyset af en bred politisk aftale, der giver håb om, at mindst 50 procent af globaliseringsmidlerne vil komme som frie basismidler til forøgelse af landets forskningsindsats. Desuden har regeringen og partierne bag velfærdsaftalen i år afsat midler til Universitetsforskningens InvesteringsKapital (UNIK), hvor det er lykkedes Aarhus Universitet at hente et betydeligt beløb til en del af universitetets fremragende forskning.

2008 var generelt et fantastisk godt forskningsår for Aarhus Universitet. For første gang i universitetets kun 80-årige historie rangerer det blandt de 100 bedste universiteter i verden i de to mest betydelige rankings. I Times Higher Education er vi rykket fra en placering som nummer 114 i

2007 til nummer 81, mens vi på Shanghai-listen nu ligger som nummer 93. Og så var Aarhus Universitet det danske universitet, der hentede flest eksterne konkurrencemidler hjem, samtidig med at nogle af universitetets forskere gjorde sig særdeles bemærket ved at sætte sig på seks ud af ni af de prestigefyldte "Grants" fra Det Europæiske Forskningsråd, der blev uddelt til Danmark.

2009 byder på store udfordringer for Aarhus Universitet. Ikke mindst i Kina, hvor vi sammen med de syv andre danske universiteter er i færd med at etablere en stærk base for forskning og uddannelse i en af verdens store vækstøkonomier, når det gælder samarbejde om forskning og uddannelse. Klimasatsningen frem mod COP15 i København er også en stor udfordring. Aarhus Universitet afholder i den forbindelse den store internationale klimakonference "Beyond Kyoto" den 5.-7. marts i Århus. Konferencen byder på en række meget prominente talere, herunder FN's særlige klimarådgiver Gro Harlem Brundtland, USA's kommende energiminister, professor og Nobelprismodtager Steven Chu, og Danmarks udviklingsminister Ulla Tørnæs. For at tilbyde alumner fra Aarhus Universitet at møde dem og en lang række af verdens

andre førende eksperter inden for klima og klimaforandringer udbyder vi i samarbejde med Folkeuniversitetet i Århus 100 pladser til specialpris. Se omtale på side 46.

Aarhus Universitet vil i det hele taget styrke samarbejdet med alumnerne i 2009. En netop gennemført spørgeundersøgelse blandt tilfældigt udvalgte alumner skal optimere dette samarbejde og målrette indsatsen.

Undersøgelsen vil blive præsenteret i et senere nummer, men det er allerede nu glædeligt at konstatere, at *AU-gustus* er meget værdsat blandt et stort flertal af vores alumner, og at Aarhus Universitets efter- og videreuddannelses tilbud og tilbud om gratis forelæsninger på Folkeuniversitetet er meget efterspurgt.

Jeg håber, at rigtig mange alumner vil finde vej til Aarhus Universitet også i 2009. Her vil I møde et eliteuniversitet med en klar vision om at bidrage til udvikling af national og global velfærd gennem fremragende forskning og unikke uddannelser.

Godt nytår!

Lauritz B. Holm-Nielsen
Rector

UTIDSSVARENDE UNDERVISNING

Videostreaming. E-learning. Blogs. For de studerende på landets universiteter er det en sjælden vare i undervisningen. Deres undervisere mangler nemlig viden og vilje til at bruge it og medier.

Det er for ringe og fører til en utidssvarende undervisning, mener tre forskere bag bogen *Digitale medier og didaktisk design*, som Danmarks Pædagogiske Universitetsforslag netop har udgivet.

En af forfatterne, lektor Pernille Rattleff fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole ved Aarhus

Universitet, har selv prøvet at kaste sig ud i at videooptage og streame sin undervisning til de studerende på pædagogisk psykologi. Men det var med nogen tøven. For hvad vidste hun om videostreaming – og om at tænke det ind i en pædagogisk sammenhæng? Forløbet viste sig at blive en succes.

– En af vores pointer i bogen er netop, at man bare skal kaste sig ud i det. Man behøver ikke at have teknisk kunnen for at tænke det ind i en pædagogisk sammenhæng, siger Pernille Rattleff.

I *Digitale medier og didaktisk design* kan undervisere hente inspiration fra beskrivelserne af en række succesfulde undervisningsforløb.

NY RANKING:

AU I
TOP
100

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

I den netop offentliggjorte THE-QS-ranking fra *Times Higher Education* over verdens bedste universiteter er Aarhus Universitet nu rykket fra en placering som nr. 114 til nr. 81. Aarhus Universitet er blandt de yngste universiteter i top 100.

– Det er meget positivt, at Aarhus Universitet i *Times Higher Education* (THE) er rykket fra en placering som nummer 114 i 2007 til nummer 81 i år, siger rektor Lauritz B. Holm-Nielsen, der også glæder sig over, at Aarhus Universitet både i THE-QS og den konkurrerende Shanghai-ranking fra august er placeret i top 100. THE-QS og Shanghai er de to mest prestigefyldte rankings over verdens ca. 17.000 universiteter.

Aarhus Universitet er et af de yngste universiteter på den eftertragtede top 100-liste.

– Selv om vi lige har fejret 80-års jubiläum, er vi stadig et meget ungt universitet.

På Shanghai-listen er vi det yngste europæiske universitet i top 100, mens vi på THE-QS listen er det tredje yngste universitet i Europa, siger rektor og fortsætter:

– Aarhus Universitet skal høre til eliten af internationale universiteter, og derfor har det været en klar målsætning for os at rykke op blandt de 100 bedste.

NEJ TIL SKOLELÆRERE FRA UNIVERSITETERNE

Det ser sort ud for undervisningsminister Bertel Haarders forslag om, at bachelorer fra universiteterne skal have mulighed for at blive skolelærere med et ekstra år på et seminarium. Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre har afvist ideen.

– Der er ganske enkelt ikke behov for en akademisk læreruddannelse, siger Christina Antorini fra Socialdemokraterne, der foretrækker, at samarbejdet mellem universiteter og seminarier får lov at spire fra neden.

Bertel Haarder vil dog arbejde videre med sit forslag.

– Når næsten 30 procent af alle lærerstuderende tidligere har studeret på et universitet, så siger det noget om, at vi kan øge lærerforsyningen, hvis vi letter vejen fra universitet til læreruddannelse, siger han.

KRITERIER FOR THE-QS-RANKING

FORSKERNES VURDERING AF DE BEDSTE UNIVERSITETER (40 %)

ARBEJDSGIVERES VURDERING AF DE BEDSTE UNIVERSITETER (10 %)

FORHOLD MELLEM ANTAL FORSKERE OG STUDERENDE (20 %)

ANTAL GANGE FORSKERES PUBLIKATIONER CITERES AF ANDRE FORSKERE (20 %)

ANDELEN AF INTERNATIONALE STUDERENDE (5 %)

ANDELEN AF INTERNATIONALE FORSKERE (5 %)

DR2 har fået rigtig godt fat i de unge seere med deres fredagssatire – en succes, som startede med Drengene fra Angora.

FOTO: DANMARKS RADIO

DE KOMPETENTE SEERE

Da Drengene fra Angora for fire år siden gled over skærmen på nichekanalen DR2, skete der noget med dansk satire. Angora-universet indfangede til sidst næsten 400.000 seere og overgik langt de øvrige satireprogrammer på de store public service-stationers smalle kanaler. Den succes skyldtes ikke mindst, at programmet også fik sit eget liv i cyberspace, hvor man kunne følge drengene på deres hjemmeside. Og det boostede seertallene.

– Danmarks Radio kan se, at satiren har det rigtig godt med internet-tet og kan bruges som et strategisk våben i kampen om de yngre seere. I dag har DR2 fingeren på satirepulsens, forklarer medieforskeren, lektor Hanne Bruun, der forsker i den historiske udvikling og aktuelle tendenser i dansk tv-satire.

Satiren er i dag DR2's adgang til det eftertragtede unge publikum, som stiller ind på kanalen, når satirefladen folder sig ud fredag aften.

Samtidig forsvinder de ældre seere. Så hvad er der sket med genren og den måde, den produceres på, og hvad betyder det for seerne?

– Dagens satire kræver kompetente seere med en bred social viden om, hvordan man opfører sig i bestemte sammenhænge, og viden om bestemte sociale typer og livsstile. Men man skal også vide noget om, hvordan medier fungerer og bliver brugt. Uden den viden er nutidens satire ikke sjov, forklarer Hanne Bruun seergruppens fredagsforvandling.

En forvandling, som antyder, at satiren i dag måske kun er for de få udvalgte ...

CAMPUS NR. 15 SATTE FOKUS PÅ FREDAGSSATIREN.

LÆS MERE PÅ WWW.AU.DK/AUGUSTUS

SVÆRT AT EVALUERE SIG SELV

Selvevalueringer er et yndet redskab til at lave effektmåling og måling af kvalitet i både den offentlige og private sektor. Men en ny ph.d.-afhandling fra Nationaløkonomisk

Institut ved Handelshøjskolen, Aarhus Universitet, viser, at selvevalueringer næppe kan benyttes i forbindelse med effektmålinger. Konklusionen lyder, at der er stor forskel på

evalueringer foretaget af kursister på efteruddannelse og objektive evalueringer, så selvevalueringer giver ikke alene et klart billede af kursisternes faglige udbytte.

Ph.d.-afhandlingen er lavet af Nicolai Kristensen, der er blevet ansat som seniorforsker ved Anvendt Kommunal Forskning (AKF) og post.doc. ved Handelshøjskolen i Århus.

EU: NY STUDIEPORTAL

Europa-Kommissionen har lanceret en ny webportal, "Study in Europe", som skal markedsføre universiteter i hele EU til studerende fra andre dele af verden. Hjemmesiden er en del af en ny europæisk kampagne for at få flere studerende fra andre verdensdele til Europa for at læse.

På siden kan man blandt andet læse om særlige forhold i de enkelte lande og søge specifikt efter forskellige kurser og studieretninger.

Europa har i alt mere end 4000 videregående uddannelsesinstitutioner, og den nye kampagne vil blandt andet være synlig på messer i São Paulo og Moskva.

DEN NYE HJEMMESIDE KAN SES PÅ
WWW.STUDY-IN-EUROPE.ORG.

HJÆLP TIL FODBOLDSPILLERE

Institut for Idræt ved Aarhus Universitet indleder nu et samarbejde med AGF og Arla Foods Ingredients om at udvikle en særlig protein-kulhydrat-drik til elitefodboldspillere.

Drikken skal kunne forkorte restitutionstiden mellem krævende præstationer og på den måde minimere risikoen for de skader, der ofte plager fodboldspillere. Nu tidligere cheftæner i AGF Ove Pedersen ser frem til samarbejdet på AGF's vegne.

– Det er et spændende projekt, hvor AGF kan tilegne sig ny viden, som kan komme spillernes præstation på banen til gode. I elitesport er det ofte de små procenter, der gør en forskel, og hvis dette projekt kan munde ud i en optimering af spillernes restitutionstid, er det kun positivt, siger han.

MOBNING I NYT LYS

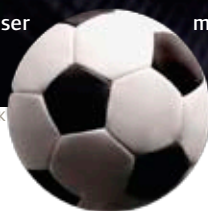
FOTO: SHUTTERSTOCK

Nyt grundforskningsprojekt fokuserer på, hvilken form for kultur der er i skolen og i klasserummet, hvor der opstår mobning – frem for at se på, om der er noget i den enkeltes personlighed, som er årsagen til, at man enten mobber eller bliver mobbet.

Forskere fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole (DPU) er gået i gang med et stortilet forskningsprojekt om mobning: Exbus – exploring bullying in schools. Professor Dorte Marie Søndergaard er leder af projektet, der er finansieret af Tryg-Fonden. Hun fortæller, at forskerne ser mobning i et nyt lys.

– Tidligere lagde man stor vægt på det individuelle i forhold til mobning. Man har været overbevist om, at der er noget i den enkeltes personlighed, som er årsagen til, at man enten mobber eller bliver mobbet. Men her ser vi på et andet perspektiv. Vi tror, at mobningen i høj grad opstår i den kultur, der er i skolen og i

FOTO: SHUTTERSTOCK

klasserummet. Derfor lægger vi vægt på at undersøge, hvordan en mobbekultur egentlig opstår, siger Dorte Marie Søndergaard.

Men hvad er det, der bidrager til en kultur i en klasse, hvor tolerancen daler, og hvor det at udstøde nogle bliver hverdag?

Ifølge Dorte Marie Søndergaard er der mange forskellige faktorer, der spiller ind. F.eks. medierne.

– Nogle af de børn, jeg kigger på, ser meget fjernsyn og spiller mange computerspil. Og her bliver de hele tiden inviteret ind i nogle bestemte måder at tænke om verden på. Jeg bliver f.eks. nysgerrig på skydespil- lenes opdeling i de gode og de onde og i fjender og allierede. Det at bevæge sig i et sådant univers rummer nogle særlige invitationer til måder at føle på og måder at løse konflikter på. Ligeledes lægger diverse reality- og talentshows op til, at det er i orden at fordømme og håne andre, og når børnene leder videre med de elementer, de henter der, træner de netop det at blande humor, hån og sortering af kammerater, fortæller hun.

Et vigtigt delprojekt er en undersøgelse af, hvad mobning i barndommen betyder for voksne. Forskerne på DPU kommer ikke til at udvikle deciderede anti-mobberedskaber, da der er tale om et grundforskningsprojekt.

FOTO: SØREN KJELDGAARD/AU-FOTO

TVÆRFAGLIGHED MED TYNGDE

Endnu et par kilo gedigen oplysning om en stor periode i historien er udgået fra Aarhus Universitetsforlag. Denne gang om romantikkens verden belyst fra 38 forskellige vinkler af forskere fra alle hjørner af Aarhus Universitet. 500 sider, der spænder fra landbrug over Kierkegaard og Florence Nightingale til de onde hekse i Grimms eventyr.

De første 2000 eksemplarer er sendt ud til landets boghandler, og senere vil værket også kunne erhverves i Samlerens Bogklub. Her optræder de to foregående bøger om renæssancens verden og oplysningens verden allerede i kataloget. De har desuden skabt grundlag for nogle meget efterspurgte foredragsrækker ved Folkeuniversitetet, og det samme vil *Romantikkens Verden*. Og mens læserne fordyber sig i den, er endnu et stort hold forskere i gang med artiklerne til *Modernitetens Verden*, som bliver det fjerde og sidste bind i serien.

FOTO: PHOTODISC

70-ÅRIGE KAN FORTSÆTTE KARRIEREN

Fødselsattesten må ikke længere afgøre, hvornår forskere og andre på universitetet skal gå på pension. De kan arbejde, så længe de har lyst og evner, fordi loven om ligebehandling nu også forbyder aldersdiskrimination, og Folketinget har ophævet tjenestemænds pligt til at gå af, når de bliver 70 år. Ændringen af lov om ligebehandling og ophævelsen af tjenestemænds pligt til at gå af som 70-årige er en konsekvens af et EU-direktiv.

AFGØRENDE SOCIAL ARV

Der er ikke mange danske universitetsstuderende, der kan fortælle, at de kommer fra et hjem, hvor mor eller far er ufaglært arbejder. Faktisk vil kun fem ud af 100 studerende på de lange videregående uddannelser kunne nikke genkendende til den historie. Anderledes ser det ud for unge med akademikerforældre. Af dem kommer hver tredje til at få sin daglige gang i de danske universitetsauditorier, og forskning peger på, at der ikke er sket væsentlige fremskridt i den sociale mobilitet på området de sidste 30 år.

Videnskabsminister Helge Sander har nedsat en tænketank, som skal komme med konkrete forslag til, hvad der kan gøres for at komme den sociale ulighed på de danske universiteter til livs.

Med i tænketanken er professor på Institut for Fysik og Astronomi på Aarhus Universitet Klaus Mølmer, og han peger blandt andet på forældrene som det vigtigste våben i kampen mod social ulighed.

– Forældres opbakning er uhyre vigtig. Undersøgelser viser, at selv når børn skal vælge voksenuddannelse, peger de fleste på deres mor som den nærmeste rådgiver. Og så er det jo ærgerligt, hvis mor siger, at der ikke er nogen grund til at tage en lang uddannelse.

Der er stor regional forskel på, hvor mange børn af ufaglærte der læser på de forskellige danske universiteter. På Aalborg Universitet er chancen for at møde en studerende med ufaglærte forældre tre gange større end på Københavns Universitet, og to gange større end på Aarhus Universitet.

FOTO: SØREN KJELDGAARD/AU-FOTO

MANDEN MED NØGLERNE

Jørgen Andersen har sagt farvel til direktørstolen i Forskningsfondens Ejendomsselskab A/S (FEAS).

Udadvendt, humoristisk og engageret ud over det sædvanlige. Sådan lyder nogle af de skudsmål, kollegaerne giver den nu afgangende direktør for Forskningsfondens Ejendomsselskab A/S (FEAS), Jørgen Andersen. Andre kalder ham flittig, uhøjtidelig og en temmelig utraditionel direktør.

At Jørgen Andersen bestemt ikke har tilhørt gruppen af de mest ortodokse direktører i landet,

kunne Tom Danielsen, der er partner i arkitektfirmaet C.F. Møller, fortælle en lille anekdote om i forbindelse med afskedsreceptionen for Jørgen Andersen fredag den 3. oktober. Jørgen Andersen skulle til møde med arkitektfirmaet om endnu et byggeprojekt på universitetet, men var ikke dukket op til tiden.

Mødet gik i gang, og kort efter dukkede en forpustet Jørgen Andersen op iført cykelshortslig-

Som direktør for Forskningsfondens Ejendomsselskab har Jørgen Andersen i høj grad været med til at præge Aarhus Universitets fysiske udvikling. Han har været med til at udvide universitetet med forskerparken på Gustavs Wiedes Vej, Nobelparken og byggeriet på Katrinebjerg.

nende bukser og bærende på et gigantisk bundt nøgler.

– I må undskylde, at jeg kommer for sent, men det er, fordi jeg skal gå tidligt, lød "undskyldningen" fra manden med nøglerne.

– Det er nok rigtigt, at jeg har brugt humoren meget. Jeg har i hvert fald altid troet på, at et smil og et godt grin er den bedste måde, hvis man skal have løst op for et problem og skabt en konstruktiv stemning, siger den matematikuddannede Jørgen Andersen, der hele sit liv har skrevet og spillet revy og dermed har haft en næsten professionel omgang med humoren.

Nu er det store bundt nøgler erstattet med "usexede" nøglekort til de mange nye bygninger, der i løbet af de sidste 15-20 år er skudt op på universitetet. Som direktør for det ejendomsselskab, som Aarhus Universitets Forskningsfond stiftede i 1987, har Jørgen Andersen haft en helt afgørende indflydelse på den omfattende udvikelse af bygningsmassen omkring universitetet: forskerparken på Gustav Wiedes Vej, bygningerne på Katrinebjerg og ikke mindst Nobelparken, blot for at nævne de vigtigste.

– I dag er det svært at forestille sig, men fra midten af 70'erne til slutningen af 80'erne var universitetet reelt underlagt et byggestop. Der kom ikke én eneste kvadratmeter til, selv om økonomien og studentertallet i samme periode steg med 35-40 procent, fortæller Jørgen Andersen.

DE TO HELT STORE SUCCESER

Jørgen Andersen blev i sin tid headhuntet af daværende rektor, Henning Lehmann, til at stå i spidsen for det nyoprettede ejendomsselskab, der skulle få forskerparken på Gustav Wiedes Vej op at stå. Senere kom projekter som Nobelparken og

byggeriet på Katrinebjerg til, og de to opgaver betragter Jørgen Andersen som de to helt store succeser i sit arbejdsliv.

– At det sammen med andre gode kræfter lykkedes mig at overbevise tilstrækkeligt mange om, at der var perspektiver i en hel bydel med studerende, forskere, udviklere og erhvervsfolk på Katrinebjerg, det er jeg virkelig glad for, siger han og tilføjer med sædvanlig fynsk beskedenhed, at det aldrig var gået, hvis han havde været den øverst ansvarlige for forhandlingerne.

– Mit *bon mot* har været, at jeg er en dårlig nummer et, men at jeg godt kunne gøre fyldest som nummer to. Jeg er ikke en hård forhandler, men jeg er god til ikke at give op. Jeg tør godt gå til folk igen og sige: "Hør her, det kan være, jeg er en idiot, men skal vi ikke sætte os sammen igen og prøve at løse det her?" Jeg har aldrig haft et ansigt, jeg skulle redde, siger Jørgen Andersen.

KONSULENT I FEAS

Frem til nytår fortsætter han som konsulent i FEAS, så forretningen stille og roligt kan overdrages til den nye direktør Jørgen Lang. Så venter pensionen, men Jørgen Andersen frygter ikke at komme til at kede sig som pensionist.

– Nej, slet ikke. Jeg ved jo fra andre i min omgangskreds, at man har frygtelig travlt som pensionist. Jeg kan love, at jeg ikke kaster mig ud i et nyt arbejdsliv. Min kone og jeg har både hus og sommerhus, der skal passes, og så vil vi som alle andre pensionister gerne rejse mere. Jeg har noget bestyrelsesarbejde, og vil nu gerne være mere bestefar for mine børnebørn, end jeg hidtil har været. Nu tager jeg foreløbig en kølig tyrker med arbejdet frem til januar, lyder det afvæbnende fra bygherren, der har bygget sit hus. I hvert fald på universitetet.

UDDANNELSE AFGØR IKKE DIN LØN

Det er ikke din uddannelse, men dine evner for matematik, der afgør, hvor meget du hver måned får ind på bankkontoen. Et stort forskningsprojekt har nemlig vist, at gode sprogkundskaber ikke bliver belønnet lige så godt som matematisk begavelse på arbejdsmarkedet.

– Indtil nu har vi opfattet løn- gabet mellem humanister og naturvidenskabelige kandidater som et resultat af uddannelse. Nu viser det sig så, at lønforskellen grundlægges inden studiestart. Kommende studerende med sproglige evner har allerede tabt lønkampen, før de beslutter sig for, om de vil være ingeniører eller retorikere, siger Tage Koed Madsen, der er professor ved Syddansk Universitet og formand for tænketanken ved Danmarks ErhvervsforskningsAkademi (DEA).

Syddansk Universitet og DEA har sammen med Centre for Economic and Business Research gennemført et treårigt forskningsprojekt, der skulle kortlægge, hvilke kvalifikationer fremtidens arbejdsmarked vil efterspørge. Projektet har også undersøgt, hvad der skal til for at opnå succes som iværksætter. Og her viser det sig, at uddannelse langt fra er afgørende.

– Vi dokumenterer, at de iværksættere, der har både uddannelse og erfaring fra "det virkelige liv", tjener markant mere end de iværksættere, der kun har en formel uddannelse med i bagagen, siger professor Anders Sørensen fra Centre for Economic and Business Research.

AU-GUSTUS SÆTTER DENNE GANG FOKUS PÅ DEN AKTUELLE FINANSKRISE. VI HAR BLANDT ANDET SPURGT FORSKERE, OM MAN KUNNE HAVE FORUDSET DEN, OM DEN NU OGSÅ KOM SÅ PLUDSELIG, OG IKKE MINDST – HVOR LÆNGE VARER DEN VED.

FINANSKRISEN ER KUN

FORRETEN

Alumne fra Aarhus Universitet forudsagde bolignedturen, børskrakket og recessionen længe før de fleste universitets- og bankøkonomer. Det er tidligere set i USA, at en boligboble kan udløse de helt store økonomiske nedture. Han forudser, at boligerne kan falde en del mere.

Aktiekurser, der styrtdykker, boligpriser uden bund og en banksektor, hvis (selv) tillidsbarometer er langt under frysepunktet.

Finanskrisen kom buldrende som en tsunami hen over Atlanterhavet i løbet af efteråret og rev såvel spekulanter og finansfyrster som almindelige boligejere og pensionsopsparende med sig. Nu er den finansielle tsunami måske så småt ved at rulle tilbage, men de egentlige skader, den efterlader – dem, der vedrører realøkonomien og ikke spekulationsøkonomien – er først lige begyndt at vise sig.

– Jeg plejer at sige, at forretten er denne kredit- og finanskrisen, vi har set. Hovedretten er vi så småt i gang med i form af en hård opbremsning for industrien og stigende arbejdsløshed. Det bliver et langt sejt træk over flere år. Og desserten, ja, det er den dag,

hvor du selv risikerer at blive arbejdsløs, siger Jens Schjerning, der oprindeligt er uddannet landmand og teknolog og derudover har en HD i finansiering fra Handelshøjskolen, Aarhus Universitet. I dag arbejder han som rådgiver i landboforeningen LandboSyd.

FORUDSÅ KRISEN

Jens Schjerning har siden 2007 argumenteret for, at vi var på vej ind i en dyb recession og sandsynligvis den første depression siden 30'erne.

Men få tog det alvorligt. Så galt kunne det aldrig gå. Mange økonomete i højkonjunktursens velmagtsdage, at økonomien nok ville lægge an til en blød landing. Pessimisterne kunne måske forestille sig et par ubehagelige bump under landingen pga. den lidt for høje fart i økonomien, men aldrig et styrt af

den slags, vi nu er vidner til. Hvorfor tog de fejl?

– Det gjorde de, fordi de ikke ville kigge seriøst på tallene, siger Jens Schjerning.

Tallene, han refererer til, er de historiske tal vedrørende de økonomiske cyklusser helt tilbage fra 1870'erne. Historiske konjunkturmodeller og -analyser som Business Cycle og Teknisk Analyse er ikke så meget anvendt blandt økonomete dag. Måske fordi modellerne er så enkle. I princippet kan man sætte en 7.-klasses elev til at regne på dem.

– Desuden er der det problem, at mange økonomete har det svært med historien. Kan fortiden bruges til at forudsige noget som helst? Den finansielle verden består af meget unge folk, der

FOTO: SHUTTERSTOCK

aldrig har oplevet en krise, og derfor har de heller ikke en forståelse af, hvad en økonomisk krise er. Mange tror slet ikke, at økonomien kan gå tilbage, siger Jens Schjerning.

HISTORIENS LÆREBOG

Hvis man havde villet kigge i den økonomiske historie, kunne man have kigget helt tilbage på situationen i USA i slutningen af 1860'erne og begyndelsen af

1870'erne. Dengang havde en boligboble også pustet sig op i forbindelse med den voldsomme vækst efter borgerkrigen. Der var alt for mange dyre boliger til alt for få mennesker. Folk, der intet kendte til Wall Street, begyndte i stor stil at investere i aktier især i jernbaneindustrien, som voksede eksponentielt. Men i september 1873 gik finansmanden og jernbaneinvestoren Jay Cooke fallit, og det var begyndelsen til enden for industrien. Mellem 1873 og 1879 gik USA i stå. Der blev ikke bygget nyt, aktierne faldt, huspriserne

faldt, arbejdsløsheden steg til 14 procent, og 18.000 virksomheder lukkede.

Man havde også kunnet "nøjes" med at se lidt på depressionen i 30'erne eller Japan i 90'erne, siger Jens Schjerning.

– Mange tror, at depressionen i 30'erne blev udløst af aktieboblen og krakket i 1929, der endte med at skære 80 procent af aktiernes værdi. Men også her lå der en boligboble bagved. Det var det samme i Japan, da aktiemarkedet der kollapsede i 1989 pga. urealistiske ejendomspriser. Siden er Japans økonomi aldrig kommet i gang igen. Aktieindekset lå på 38.000 i 1989. I dag ligger det og roder rundt omkring 8.000, og landet har oplevet fire recessioner de sidste 18 år og er på vej ind i endnu en recession. Det er svært at forstå, at vi med de meget gode

"I FORBINDELSE MED DE STORE BOLIGBOBLER I HISTORIEN, JA, DER FALDT EJENDOMSMARKEDET TILBAGE TIL UDGANGSPUNKTET FOR STIGNINGEN. DET KAN JO SKE IGEN."

JENS SCHJERNING, RÅDGIVER I LANDBOFORENINGEN LANDBOSYD OG ALUMNE FRA HANDELSHØJSKOLEN, AARHUS UNIVERSITET.

data fra både 30'er-krisen og krisen i Japan ikke har været bedre til at forudse den nuværende krise og forsøgt at imødegå den, siger Jens Schjerning.

DET HANDLER OM BOLIGMARKEDET

Problemet er ifølge Schjerning, at når det går godt for økonomien, så kan man gøre noget for at bremse væksten, men man vil helst ikke. Når det derimod går hastigt ned ad bakke, så vil man gerne gøre en masse, men man kan reelt ikke gøre så meget. Skaden er sket på vej opad!

– De store statslige hjælpepakker, vi har set overalt i verden, er helt nødvendige for at genskabe tilliden til pengemarkedet, men de kan ikke løse det grundlæggende problem, nemlig at verdensøkonomien er så afhængig af de hundredtusinder af milliarder kroner, der er bundet i boligmarkedet. Reelt kan man ikke gøre meget andet end det, man er i gang med, nemlig at banke renten i bund og så vente, siger Jens Schjerning.

Omkring år 2000 kunne man ifølge ham have gjort noget, der måske kunne have forhindret den depression, som han med stor sandsynlighed forventer vil komme.

– Mange steder i verden, herunder i Danmark, havde der været store stigninger på boligmarkedet i løbet af sidste

halvdel af 90'erne. Hvis renten var blevet hævet her og boligejerne brandbeskattet, så havde vi nok ikke fået de senere års eksplosive vækst i ejendomspriserne. Men så røg USA som bekendt ind i en lille recession efter dot-com-krakket og valgte at sænke renten voldsomt og give skattelettelser, der pumpede afsindigt mange penge ud i markedet. Dermed fik vi bygget oven på de ubalancer, der i forvejen var, herunder skabt den boligboble, som vi nu kan se, siger Jens Schjerning, der også udmærket ved, hvorfor vi tilsyneladende ikke lærer af historien.

– Du får jo ikke mennesker til kollektivt at sige nej til vækst. Regeringer og nationalbanker kunne som eksempel bruge rentevåbenet mere aggressivt under en økonomisk optur, men så sender de jo det signal, at de siger nej til vækst.

DET VENDER ... ENGANG

Økonomien skal nok vende igen, beroliger Jens Schjerning. Mere pessimist er han heller ikke. Men han tror ikke på en hurtig vending.

– Jeg var måske den første pessimist, men omvendt vil jeg gerne være den første optimist, der går ud og siger, at nu vender det, siger han med et grin.

Hans analyser tyder på 2011-12 for Europas vedkommende og lidt før for

USA's. Men inden da tør han godt love, at det bliver meget værre.

– Vi er først så småt begyndt at se stigninger i arbejdsløsheden i Danmark, og der er risiko for, at vi denne gang vil se en lidt mere aggressivt stigende arbejdsløshed, som kan blive noget højere, end vi lige går og forestiller os, siger Jens Schjerning, der ikke ønsker at gætte på, hvor højt vi kommer op.

Med hensyn til faldene på bolig- og aktiemarkedet afhænger meget af arbejdsløsheden.

– I forbindelse med de store boligbobler i historien, ja, der faldt ejendomsmarkedet tilbage til udgangspunktet for stigningen. Det kan jo ske igen. Med hensyn til aktiemarkedet, så kan det miste 70-80 procent af aktieværdien målt på indeks. Det kan lyde meget pessimistisk, men når først fyringsrunderne efter al sandsynlighed kommer her i 2009 og 2010, så begynder dominobrikkerne for alvor at vælte. Mange sidder fortsat med huse og lejligheder, de ikke kan sælge, og nogle har både sommerhus nummer to og tre. Det kan lige gå, så længe de er i arbejde, men når en fyring tvinger dem til at realisere tabene, så er risikoen, at huspriserne og friværdierne skal endnu længere ned, spår Jens Schjerning.

FOTO: THE ART ARCHIVE

Bankpanik. Der var utallige stormløb mod banker under Den Store Depression i 30'erne. På billedet er det panikken omkring American Union Bank i april 1933, hvor nervøse kunder ville hæve alle deres penge af frygt for, at banken skulle blive insolvent. I efteråret 2007 oplevede den engelske bank Northern Rock en lignende bankpanik.

RECESSION ELLER DEPRESSION

EN GAMMEL VITTIGHED BLANDT ØKONOMER LYDER, AT EN RECESSION ER, NÅR NABOEN BLIVER ARBEJDSLØS. EN DEPRESSION ER, NÅR DU SELV BLIVER ARBEJDSLØS.

VITTIGHEDEN DÆKKER OVER DEN KENDSGERNING, AT DER LANGTFRA HERSKER KONSSENSUS OM DEFINITIONEN PÅ EN ØKONOMISK RECESSION OG DEPRESSION. DEN POPULÆRE "AVISDEFINITION" AF EN RECESSION ER, NÅR BNP (BRUTTONATIONALPRODUKTET) ER FALDET TO KVARTALER I TRÆK. EN DEPRESSION I ØKONOMIEN ER EN LÆNGERE PERIODE MED FALDENDE BNP.

PROBLEMET MED DEN DEFINITION ER BL.A., AT DEN IKKE INDDRAGER ANDRE VARIABLE – FOR EKSEMPEL ARBEJDSLØSHEDEN ELLER FORBRUGERTILLIDEN. EN BEDRE TOMMEFINGERREGEL TIL AT IDENTIFICERE FORSKELLEN MELLEM EN RECES-

SION OG EN DEPRESSION ER IFØLGE MANGE ØKONOMER AT SE PÅ DEN FAKTISKE UDVIKLING AF BNP. FALDER BNP MERE END 10 PROCENT FRA DEN SENESTE TOP, ER ØKONOMIEN INDE I EN DEPRESSION. DET SKER RET SJÆLDENT. MÅLT EFTER DENNE MÅLESTOK VAR DEN SENESTE DEPRESSION I USA I PERIODEN MAJ 1937 TIL JUNI 1938, HVOR BNP FALDT 18,2 PROCENT. TIL SAMMENLIGNING FALDT DET AMERIKANSKE BNP UNDER DEN STORE DEPRESSION FRA 1929 TIL 1933 MED HELE 33 PROCENT.

I SKANDINAVIEN VAR FINLAND EFTER DENNE DEFINITION I EN ØKONOMISK DEPRESSION I BEGYNDELSEN AF 1990'ERNE, HVOR BNP NÅEDE AT FALDE 13 PROCENT, INDEN ØKONOMIEN IGEN VENDTE.

OPBREMSNING

Det er for tidligt at tale om en alvorlig krise for den danske økonomi, siger professor Torben M. Andersen. Men kommer der en dyb og lang lavkonjunktur, kan det give fremtidens generationer store problemer med at fastholde velfærdsstaten.

Økonomiske kriser har et fælles træk. De er forskellige både i længde og omfang, siger et mundheld blandt økonomer. Og man kunne måske tilføje endnu et karakteristisk fænomen, nemlig at mange i de gode år har glemt, at det ikke er en naturlov, at aktier og boligpriser kun kan gå én vej. Det må nogle nu sande på den

hårde måde, konstaterer professor Torben M. Andersen fra Økonomisk Institut ved Aarhus Universitet.

– Det er illusorisk at tro, markedet kan fungere uden fluktuationer. Det var nogle måske begyndt at tro, som mange troede det i 1960'erne, der blev kaldt gyldne. Aldrig mere lavkonjunktur,

Danmark står med en til dels selvskabt plage, fordi boligpriserne fik lov at buldre afsted, mener professor Torben M. Andersen.

UDEN PANIK

sagde man dengang på tærsklen til den lavkonjunktur, der kom få år senere, siger den tidligere førstemand blandt de økonomiske vismænd. Han mener, Danmark i dag står med en delvis selvskabt plage.

– Vi har bl.a. tilladt boligmarkederne at buldre af sted. Ingen kan ædrueligt

tro på, at prisstigninger på 10-20 procent årligt kan fortsætte i en uendelighed.

Havde man politisk taget toppen af dem, havde man fået en mere glat udvikling, og der ville ikke være så mange, der var kommet i problemer.

Torben M. Andersen er som mange andre overrasket over hastigheden og dybden af finanskrisen.

– Man kan finde mange både herhjemme, i OECD og IMF, som forudså, at udviklingen på boligmarkedet ville skabe problemer, men ikke, at udviklingen i oktober ville blive så voldsom, siger Torben M. Andersen.

UDSKYD PENSIONERINGEN

Selvom finanskrisen har udhulet de formuer, der var hobet op i aktier og boligpriser, er der ingen grund til at gå i panik, advarer Torben M. Andersen.

– Den rutsjetur, som aktier og boliger har været igennem, har størst betydning for dem, som står på tærsklen til pensionisttilværelsen og måske har været lidt for villige til at løbe en risiko med deres investeringer eller har regnet med at skulle realisere friværdien i deres boliger. Men de kan jo genoverveje, hvornår de skal holde op med at arbejde. Det vil betyde meget, om de i et år eller to får ekstra indkomst og venter med at trække på deres pensionsopsparing, siger professoren, der bl.a. som formand for Velfærdskommissionen i 2006 argumenterede for, at vi danskere skal blive på arbejdsmarkedet i flere år for at sikre finansieringen af velfærdssamfundet.

– Jeg så det selvfølgelig helst ske på en anden baggrund, men situationen trækker da i den ønskede retning med en bedre balance mellem de år, man bidrager til samfundet, og de år, man trækker på det, siger Torben M. Andersen.

FOR TIDLIGT AT GRIBE IND

Det er endnu for tidligt at tale om en dyb krise for dansk økonomi, mener Torben M. Andersen. Derfor råder han politikerne til at holde sig tilbage med forsøg på at fastholde den nuværende historisk lave arbejdsløshed.

– Vi ved ikke, hvor alvorligt finanskrisen vil udvikle sig, så det er for tidligt at gribe til f.eks. store offentlige investeringer. Det er der først grund til, hvis der er udsigt til en ledighed på fem-seks procent, siger han.

En arbejdsløshed af den størrelsesorden vil overstige de tre procent, som var forudsætningen for Velfærdskommissionens anbefalinger af, hvad der kan imødegå problemerne med at finansiere ældrebyrden og fastholde velfærdssamfundet i 2040.

– Hvis vi kommer ind i en meget lang og dyb lavkonjunktur, vil det sende beskæftigelsen den forkerte vej. Så vil det selvfølgelig både økonomisk og politisk være vanskeligt at forfølge en strategi, hvor vi dels har et længere arbejdsliv og dels nedbringer den offentlige gæld. Konsekvensen kan blive, at fremtidens generationer får større problemer med at fastholde velfærdsstaten, fordi vi ikke får gjort noget ved det, siger Torben M. Andersen.

FOTO: SØREN KJELDGAARD/AU-FOTO

FOTO: GETTY IMAGES

FINANSKRISEN

– PLUDSELIGT CHOK ELLER EVOLUTIONÆRT FÆNOMEN

Pludselig brød finansmarkedet sammen i en grad, hvor bunden endnu ikke er nået. Neo-liberalismen brast sammen og USA's supermagtsstatus er forandret og måske endda truet. Er det et tilfældigt sammenbrud, på samme måde som et stormvejr i USA på kaotisk og kompleks vis kan være forårsaget af en sommerfugls basken med vingerne i Baghdad? Eller kunne det forudses ud fra lineære modeller og prognoser? Formodentlig ingen af delene. En tredje mulighed står åben og ser på de lange linjers evolution.

Allerede da Irakkrigen begyndte at blive planlagt i 2002, var nogle af de helt tunge økonomer, Paul Krugman og Philip Stiglitz, fremme med alvorlige advarsler om, at USA's økonomi ikke kunne bære et langstrakt engagement – ligesom USA også måtte gå fra guldnet i 1971 bl.a. grundet Vietnamkrigens omkostninger. De økonomiske omkostninger af de to verdenskrige var endda så store og involverer et sådant skift i skala, at det, vi forstår ved stat, finansiering og marked, simpelthen forskød sig.

Også militære strateger havde længe før 2002 advaret om, at USA og dets vilige partnere simpelthen misforstod, hvad militære systemer kan, og hvad militærets it-revolution går ud på. It-fikserede strateger var allerede i 1995 begyndt at tro, at USA kunne "vinde" krige på grund af denne it-revolution. Det havde man også ment under Vietnamkrigen, selv om USA's samlede it-kraft dengang ikke var større end en enkelt pc i dag.

Mere besindige strateger med blik for langsigtede udviklinger, advarede – også

Finanskrisen er ikke bare et resultat af finansieringssystemernes globalisering, men skyldes også at internet, satellitter og mobiltelefoner på få minutter kan synkronisere reaktioner verden over.

i 1995 – om, at krige er træge fænomener, som den svage part meget vel kan beherske lige så godt som den stærke part, og at militære systemer og kreditsystemer hænger sammen.

Centrale kredse i USA mente alligevel, at en intervention i Irak kunne gøres billigt og måske endda være selvfinansierende og gratis. Man talte om beløb under 400 mia. kr. Philip Stiglitz har imidlertid i 2008 lavet modelberegninger for USA's udgifter på minimum 15.000 mia. kr., idet store udgifter opstår på langt sigt. Andre har andre udgifter. Men det rejser spørgsmålet om, hvorvidt USA kan håndtere sådanne dræn på den offentlige gældsætning. Og da forventninger er en væsentlig komponent i kreditsystemer, får dette spørgsmål om usikker gældsætning også betydning for kreditsystemernes styrke.

Forbindelsen mellem militærsystemers overmod og finansieringssystemers sammenbrud har været kendt i århundreder. England måtte transformere sit standssamfund til et klassesamfund for at få finansieret krigsgælden efter napoleonskrigene. Den franske revolution skyldtes i høj grad, at supermagten Frankrig ikke kunne finansiere 1700-tallets stadig mere komplekse krige. Den spanske supermagt brød sammen i flere tempi i tiden mellem 1588 og 1659, fordi man på liberalistisk vis havde udliciteret og privatiseret alt fra hær til skatteforvaltninger. Med sig tog man Fuggernes finansnetværk.

Krig og militær følger evolutionssystemers træk. Krig udgør et evolutionært system, som bliver stadig mere komplekst, netop fordi parterne konkurrerer på at opbygge kompleksitet. Og det bliver de ved med, indtil den ene part bryder sammen, enten i krige eller langt hyppigere fordi finansieringssystemerne ikke kan følge med.

Finansieringssystemers evolution drejer sig ikke blot om stadig højere beskatning, men om stadig mere kompleks kreditgivning. Og kreditsystemer drejer sig om at handle med tillid. Tillid baserer sig imidlertid på kommunikation og er derfor afhængig af den synkronisering af tid, som kommunikationssystemer udgør – fra trykpressens udbredelse i 1500-tallet over dens billiggørelse i tiden op til den franske revolution, og fra radioens acceleration af synkronisering i 1920'erne og til internettets synkronisering.

Finanskrisen i 2008 er derfor ikke bare et resultat af finansieringssystemernes globalisering, men også af kommunikationssystemernes synkronisering. Internettet, satellitter og mobiltelefoner kan synkronisere reaktioner globalt på få minutter. I oktober 1929 kunne kombinationen af radio og telefoner synkronisere noget langsommere, men alligevel fuldstændigt overraskende reaktioner, som ville have været ukendte 10 år tidligere. Det var forudsætningen for det 20. århundredes mest fatale børskrak.

Man kan isolere finansieringssystemers forståelse af sig selv. Eller

militærsystemers forståelse af sig selv. Eller politiske systemers selvforståelse, ligesom massemediernes selvsving. Ser vi på evolutionen i funktionssystemernes evolution, må vi se, hvordan de enkelte systemudviklinger strukturelt er koblet sammen, og vi må se på dem i rammerne af et verdenssamfund. De enkelte systemers iagttagelse udgør imidlertid en risiko, fordi de ikke kan iagttage omverdenen så godt, som de iagttager sig selv. Dermed får de ikke øje på evolutionen i de betingelser, deres egne operationer hviler på. Den amerikanske militære it-baserede revolution var blind for, at kreditbetingelserne samtidig synkroniseredes, fordi verdensoffentligheden var blevet synkron. Ligesom for den franske adel i 1700-tallet var penge "noget, man har, ikke noget, man taler om".

Da det amerikanske militære system således lukkede sig om sit eget overmod efter 1991, var det et spørgsmål om tid, før den risikable lukning førte til krise. Da ny-konservatismens og neo-liberalismens politiske ideer om deregulering og privatisering samtidig løsnede statens styringsmekanismer og gjorde MacWorld-globaliseringen til et amerikaniseret forehavende, blev risikoen for ubalanceret overmod overhængende og sammenbruddet forudsigeligt. Ikke for en kausal forklaring baseret på fremskrivninger af data. Men for funktionelle analyser af systemers evolution.

Finanskrisen har styrket båndene mellem USA og Kina, der har 1.200 milliarder gode grunde til, at den amerikanske økonomi skal genvinde fodfæstet.

& DEALEREN JUNKIEN

Junkien og dealeren har brug for hinanden. At det også gælder USA og Kina, er næppe breaking news, men finanskrisen gjorde det tydeligt, at verdens største industrination og verdens mægtigste udviklingsland er bundet tæt sammen. Så tæt, at nogle mener, hensynet til kinesiske interesser var afgørende for, at den amerikanske regering reddede de store realkreditinstitutioner Fannie Mae og Freddie Mac.

Her havde Kina nemlig omkring 600 milliarder investerede dollars i klemme. Et tilsvarende beløb har landet placeret i amerikanske statsobligationer, og det betød, at Kina i slutningen af november overhalede Japan som USA's største kreditor.

– Krisen har understreget og stabiliseret forholdet mellem Kina og USA, fastslår en af landets Kina-eksperter, lektor Clemens Stubbe Østergaard fra Institut for Statskundskab ved Aarhus Universitet.

– Nu bliver båndene pludselig tydelige. Faktisk har Kinas opkøb af amerikanske obligationer og statsgældsbeviser gennem de senere år dagligt lånt USA en milliard kroner. Den forbrugskredit, som jeg også kalder det, har medvirket til, at gennemsnitsamerikanerne har oplevet en vis økonomisk fremgang, selvom deres realløn siden begyndelsen af 1970'erne kun er steget i alt 10 procent, samtidig med at 1 procent af amerikanerne har øget deres indkomster med 200 procent, forklarer Clemens Stubbe Østergaard.

Den kinesiske kreditgivning er finansieret af de seneste års store overskud på handelen med USA, der siden 1980 er steget fra 5 til 400 milliarder dollars.

BEKYMREDE KINESERE

Med 1.200 milliarder dollars af Kinas opsparring placeret i USA skal man lede længe for at opspore nogen "hvad sagde vi?"-holdning blandt de ledende kinesere. Tværtimod er der stor bekymring

for, om USA og dollaren hurtigt nok genfinder fodfæstet. Den kinesiske præsident lagde da også op til samarbejde om at komme ud af krisen, da han pr. telefon lykönskede Barack Obama efter præsidentvalget.

– Kineserne er afhængige af, at det går godt med deres investeringer i USA. De har bidraget til det stabile forhold, men der er også et stort kapitalbehov i Kina. Så nogle kinesere er begyndt at sætte spørgsmålstegn ved det kloge i at binde så mange penge i USA, forklarer Clemens Stubbe Østergaard.

Over 60.000 kinesiske virksomheder har foreløbig drejet nøglen om, til dels fordi amerikanske firmaer ikke har fornyet

FOTO: SHUTTERSTOCK

deres kontrakter. Et af de kinesiske svar på finanskrisen var da også en investeringspakke på 585 milliarder dollars, som bl.a. skal bruges til at forbedre landets infrastruktur.

– Men på sigt er planen også at lede arbejdskraft over i den underudviklede servicesektor. Mange forskere, også kinesiske, har peget på, at den skal styrkes med bedre sociale ydelser, så folk ikke skal spare op til sygdom, ledighed osv. Det kan også bidrage til øget vækst på det kinesiske hjemmemarked, som i forvejen har været den altafgørende årsag til de senere års høje vækstrater, siger Clemens Stubbe Østergaard.

KINA KRÆVER FORANDRINGER

Symbolsk for forholdet mellem de to stormagter trak præsident Bush den kinesiske premierminister hen til sin side, da topledere fra G20-landene skulle fotograferes ved mødet i Washington, hvor de diskuterede finanskrisen. Her var der lagt op til, at Kina skulle skyde et stort beløb ind i Den Internationale Valutafonds pengekasse, efter at landet havde bidraget til Verdensbankens fond, der skal finansiere handel mellem mindre virksomheder, som har svært ved at låne penge pga. krisen.

– Men Kina vil se forandringer i re-

guleringen af den internationale finanssystem, før de giver et nyt stort bidrag til Den Internationale Valutafond, og de mener, at der med Obama i spidsen for USA vil være mere vilje til at skabe et system, som de gerne vil smide penge i, siger Clemens Stubbe Østergaard. Han har dog sin tvivl om, hvorvidt den analyse er rigtig, på grund af de nøglepersoner, Obama har valgt at omgive sig med.

– Men jeg tror, Kina sammen med EU kan presse USA til en regulering af det internationale finansmarked.

KAN MAN FORUDSE EN KRISE?

AU-gustus har talt med to økonomiprofessorer om, hvor forudsigeligt det finansmarked egentlig er, som en lang række eksperter gør sig kloge på i medierne i øjeblikket. Skråsikre forudsigelser af den nærmeste tids økonomiske udvikling er mere spådom i kaffegrums end videnskab, siger de to professorer, men understreger samtidig, at selve krisen var til at forudse.

Vi kender dem alle sammen. Den dunkle, skægede seniorrådgiver, ejendomsmægleren med sælgerslipset og aktieanalytikeren med det dyre hår og de trætte øjne. Alle sammen står de klar i nyhederne til at fortælle os, hvorfor aktierne retter sig i morgen, hvordan drømmehuset skal købes nu, og hvorfor renten om en måned er høj nok til en god omlægning af lånet.

Men hvor meget af de kortsigtede økonomiske forudsigelser er videnskab, og hvor meget er spådomskunst i kaffegrums? – Det meste er kaffegrums, lyder det fra to økonomiske professorer.

– Der er lavet masser af undersøgelser, som viser, at aktiemarkedet stort set er umuligt at forudse på kort sigt. Hvis man skal spå om noget, er det de langsigtede forløb på 5, 10 eller 5 år, forklarer Tom Engsted, der er professor ved Institut for Økonomis forskningscenter CREATES og blandt andet selv bruger så-

kaldte tidsseriedata – det kan f.eks. være aktiemarkedets historiske udvikling over en årrække – til at analysere de økonomiske mekanismer og mulige fremtidige udviklinger.

VAR TIL AT FORUDSE

Professor Peter Løchte Jørgensen fra Erhvervsøkonomisk Institut på Handelshøjskolen siger, at han ofte selv ryster på hovedet, når han hører seniorrådgivere og ejendomsmæglere ukritisk få lov til at udtale sig til fjernsynet.

– Man skal huske, at de selv har interesser i det, de udtaler sig om. Ejendomsmæglere vil f.eks. gerne have talt markedet i gang. Det gør det ikke irrelevant at høre på dem, men jeg ville nok ikke disponere min privatøkonomi efter, hvad de siger, smiler han.

Peter Løchte Jørgensen arbejder selv bl.a. med at udvikle risikomodeller for

f.eks. aktieporteføljer, så bl.a. pensionskasser med en bestemt beholdning af aktier og obligationer kan forsikre sig mod for store tab. Og han understreger, at det netop er vurdering af risiko og ikke en færdig køreplan for fremtiden, der er resultatet af hans beregninger.

– Det, vi regner på, er sandsynligheder. Hvis du har x antal aktier fordelt over bestemte firmaer og brancher, så har du, meget groft sagt, y risiko for at gå ned. Men hvordan fremtiden rent faktisk bliver, det siger formlerne ikke noget om.

Men selv når man vrider armen lidt om på dem, har ingen af de to økonomiprofessorer lyst til at spå om den umiddelbare fremtid. En ting er de dog enige om: At der var en krise på vej, var til at forudse, men præcis hvornår den kom

Foto: Shutterstock

og hvor voldsom den var, kunne man ikke sige.

– Hvis du spørger mig, om der er nogen, der har forudsagt, at der ville komme en stor krise, er svaret ja. En række amerikanske økonomer har advaret mod muligheden for en kraftig opbremsning, og jeg har også selv, i al beskedenhed, publiceret advarende artikler. Men ingen

havde forudset, at det ville ske så brat og voldsomt. For så er vi igen tilbage ved de kortsigtede forudsigelser, som er så svære, forklarer Tom Engsted.

JULEFROKOSTINDKØB

Peter Løchte Jørgensen understreger, at der i øjeblikket er to økonomiske kræfter på spil: At aktiepriserne falder, fordi vi er på vej ind i en recession, og at de oven i købet har været for høje i forhold til

virksomhedernes reelle indtjening.

– Folk kan ikke forstå, at priserne kan falde, men nogle gange kan man da undre sig over, hvor kort en hukommelse markedet har. Jeg kan godt forstå, at det som person var svært for 2-3 år siden at høre på venner og kolleger, der havde købt hus og måske også handlet aktier og derfor stod til hver julefrokost og fortalte, hvor mange hundrede tusind de har tjent det år. Så fik man også lyst til at være med, og derfor har mange måske bevæget sig ud, hvor de ikke kan bunde. Når man investerer, skal man huske ikke at forveksle reelle forventninger til markedsudviklingen med håb om, hvordan man gerne vil have det til at gå, siger han.

INTET ER GRATIS

Netop sammenhængen mellem aktieprisen og virksomhedens indtjening, den såkaldte price-to-earnings ratio (P/E),

som er grafisk afbildet her på siden, mener Tom Engsted er et godt redskab, hvis man endelig skal forsøge at forudsige den fremtidige aktieudvikling – men så alligevel ikke.

– Hvis der ikke er sammenhæng mellem aktiernes pris og virksomhedernes reelle indtjening, kan man groft sagt regne med, at aktierne er overvurderede eller undervurderede. For når man køber en aktie, er det jo i virkeligheden en andel i virksomhedens overskud, man betaler for. Inden krisen var aktierne

langt dyrere, end indtjeningen kunne retfærdiggøre. Men efter de store fald i efteråret er P/E-ratioen tilbage på gennemsnittet, og så afhænger fremtidens aktiepriser af f.eks. de økonomiske nøgletal og længden af recessionen. Og det ved vi ikke noget om endnu, siger han.

Faktisk mener Peter Løchte Jørgensen, at man også på lang sigt skal passe på med at sige, at aktier altid er en bedre investering end f.eks. obligationer.

– Jeg støder tit på myten om, at hvis bare ens sigte er langt nok, giver aktier

altid et bedre afkast, men sådan er virkeligheden ikke altid. Efter krakket i 1929 var aktierne 25 år om at nå op på samme niveau, og hele grunden til, at afkastet på aktier oftest er højere end bank- eller obligationsrenten, er, at der også er en større risiko, og det er det, du bliver betalt for som investor. Der er ikke noget, der er gratis – heller ikke på aktiemarkedet – selvom analytikerne gerne vil have os til at tro det, siger han.

AKTIERS PRIS OG VIRKSOMHEDERNES IND TJENING

Grafen viser sammenhængen mellem aktiernes pris og virksomhedernes indtjening, den såkaldte Price/Earnings-sammenhæng. Af P/E-kurven kan man tydeligt aflæse, at aktier i de sidste år generelt har været højt værdisat i forhold til indtjeningen. Samtidig ses børskrakket i 1929, den bristede it-boble og senest finanskrisen tydeligt som skarpe nedadgående knæk på kurven. Sammenhængen mellem pris og indtjening er beregnet på baggrund af aktierne i det amerikanske S&P-index, der er et bredt udsnit af virksomheder fra alle industrier.

MANGE ER BLEVET

OVERRASKET

Søren Lillemose er alumne fra Aarhus Universitet og er samtidig formand for Århus-afdelingen af Dansk Aktionærforening. Han mener sagtens, at private kan foretage investeringer fornuftigt, hvis de følger en række simple råd.

– Der er mange, der i øjeblikket kommer til vores aktieskole, fordi de har tabt en masse penge og gerne vil høre, hvad de så skal gøre. Vi kan ikke råde dem her og nu, men i stedet undervise dem i de grundlæggende investeringsregler og mekanismer på markedet, så de måske undgår så store tab i fremtiden. Men krisen har da skabt interesse hos en ny gruppe interesserede.

Søren Lillemose er formand for Århus-afdelingen af Dansk Aktionærforening, og selvom han "kun" er passioneret fritidsinvestor, mener han godt, det er muligt at tage en række forholdsregler, som sikrer, at man ikke kommer galt af sted, når man investerer.

– For det første plejer vi at sige til de nye på vores aktieskoler, at aktier er en langsigtet investering, og med langsigtet mener vi mindst fem til syv år. Samtidig skal man lægge en strategi for sine investeringer og her også tage stilling til og beslutte, hvor meget man mener, man har råd til at tabe, forklarer Søren Lillemose, der er cand.merc. i afsætningsøkonomi fra Handelshøjskolen., men ikke begyndte at interessere sig for aktier før for 10 år siden.

Dansk Aktionærforening har flere forskellige kurser på programmet i Aktieskolen, og foreningen arrangerer desuden foredrag for aktieinteresserede, og Søren Lillemose forklarer, at hans medlemmer er blevet advaret om, at der var en krise på vej.

– Vi har haft besøg af konjunkturanalytikere, der sagde, at der sandsynligvis var opstået en boligboble, som ville springe i slutningen af det her årti. Men at det lige blev nu, kunne vi selvfølgelig ikke vide, siger han.

Aktionærforeningsformanden understreger, at foreningen ikke er vejen til hurtige penge, men i stedet er indgangen til en langsigtet investering og pensionsopsparing.

– Vi kan ikke lære folk at fordoble deres penge i morgen, men lidt fornuftig planlægning og deltagelse i Aktieskolens kurser er et godt udgangspunkt for en mere tryk investeringspolitik.

LÆS MERE OM AKTIONÆRFORENINGEN OG DENS AKTIESKOLE PÅ WWW.SHAREHOLDERS.DK

10 GYLDNE AKTIERÅD

FORKORTET PÅ BAGGRUND AF
DANSK AKTIONÆRFORENING'S KURSUSMATERIALE

1. SÆT DIG ET REALISTISK MÅL FOR DINE AKTIEINVESTERINGER
2. TÆNK LANGSIGTET
3. INVESTER REGELMÆSSIGT OVER TID, SÅ DU IKKE KØBER, NÅR DET TILFÆLDIGVIS ER DYREST
4. SPRED INDKØBENE – FORSKELLIGE VIRKSOMHEDER OG FORSKELLIGE BRANCHER
5. SÆT DIG ORDENTLIGT IND I VIRKSOMHEDERNE, FØR DU INVESTERER
6. INVESTER I SELSKABER, DER HAR EN ÅBEN OG AKTIONÆRVENLIG INFORMATIONSPOLITIK
7. VÆR FORSIGTIG MED AT INVESTERE I AKTIER FOR LÅNTE PENGE
8. BESTEM, HVORNÅR DU VIL SÆLGE
9. OVERVEJ DE SKATTEMÆSSIGE KONSEKVENSER AF SALG
10. LYT TIL ANDRES RÅD, MEN FØLG DEM IKKE UKRITISK – DET GÆLDER OGSÅ BANKENS.

FOTOS: LARS KRUSE/AU-FOTO

Dyrene i udstillingen "Alverdens dyr", som har været en fast del af Naturhistorisk Museum i 66 år, bliver ikke smidt ud. I stedet bliver dyrene kørt igennem museets store fryser for at dræbe alle skadedyr, og derefter bliver de enten opmagasineret eller brugt i den nye udstillingshal.

FARVEL TIL ET BARNDOMSMINDE

Det er i høj grad et stykke af manges barndom, der forsvandt, da Naturhistorisk Museum søndag den 8. november valgte at lukke og slukke for udstillingen "Alverdens dyr" efter 66 års tro tjeneste på anden sal i den store gule bygning ved universitetssøen.

Udstillingen var den ældste af de tre udstillingshaller i museet, og dens hovedattraktion var fuglefyldet, en stor samling ryer og måger, der sidder på, hvad der tilsyneladende er et stykke færøsk eller grønlandsk klippe. Og her er et af de steder, hvor man ifølge museumsdirektør Jan Gruwier Larsen tydeligst kan se forskellen på dengang og nu.

– Dengang i 40'erne accepterede de besøgende, at når museet sagde, at "sådan så et fuglefyld ud", så var det rigtigt. I dag begynder folk straks at sige, at de kan se papmacheen, og at det er falsk. De har set billeder i fjernsynet af den ægte vare allerede. Hvis jeg skulle lave en skov i dag, kunne jeg

aldrig drømme om at slæbe træer ind på museet. I stedet ville jeg måske antyde nogle lodrette linjer, bruge noget grønt og hvidt lys og så placere en solsort i et hjørne og appellere til fantasien og bede folk lege med, forklarer han.

Da udstillingen åbnede i 1941, var Aarhus Universitet stadig i sin spæde start, og blandt andet museets komplette samling af danske fugle blev igennem 20'erne og 30'erne indsamlet og betalt af byens erhvervsfolk for at sikre, at også naturvidenskaben skulle få plads på det nye universitet.

Den nye udstilling vil blive opdelt i en række nye adskilte sektioner, og selvom nogle af de gamle dyr måske dukker op igen, bliver det under helt andre formidlingsmæssige former.

– Det er slut med at lave udstillinger, der skal stå i 60 eller 70 år. Vi vil både indrette rummet helt forfra og gøre det muligt at bygge

om og skifte ud løbende fremover, forklarer Jan Gruwier Larsen.

Udstillingen "Alverdens dyr" vil blive erstattet af udstillingen "Dyret i dig". Hvornår den nye udstilling forventes at stå klar, tør museet endnu ikke love, men den vil sætte fokus på mennesket, dets udvikling og slægtskabet med alt fra chimpanser til alger.

NY KLIMABOG MÅLRETTET GYMNASIER

En ny gratis bog *Klimaændringerne – menneskehedens hidtil største udfordringer* belyser en række af de komplicerede aspekter af klimadebatten – alt fra en beskrivelse af de politiske muligheder for at stoppe den globale opvarmning til en beskrivelse af, hvilken effekt de ekstra grader får på naturen og vejret i Danmark.

Forskningsprofessor Jørgen E. Olesen fra Danmarks Miljøundersøgelser har skrevet afsnittet om, hvordan klimaændringerne vil påvirke Danmark.

– Danmark og danskerne vil generelt få fordele af et varmere klima. Landbruget vil kunne øge produktionen, og vi vil reducere udgifterne til boligopvarmning. Ulemperne er især knyttet til flere

storme, mere intens nedbør, mere vinternedbør og vandstandsstigninger. Det øger risikoen for oversvømmelser og skader, som kan være meget tabsgivende, skriver han.

Klimaændringerne – menneskehedens hidtil største udfordringer har desuden bidrag fra bl.a. miljøminister Connie Hedegaard, tre medlemmer af FN's nobelprisvindende klimapanel, herunder Jørgen E. Olesen, og en række andre forskere på Aarhus Universitet.

BOGEN ER SÆRLIGT RETTET MOD GYMNASIEELEV I SAMFUNDSFAG OG NATURVIDENSKAB OG KAN HENTES GRATIS PÅ WWW2.DMU.DK/PUB/MB13.PDF ELLER KØBES HOS FORLAGET HOVEDLAND.

SENSATIONELT SKELET

Arkæolog og museumsinspektør Jeanette Varberg fra Moesgård Museum har sammen med kolleger formentlig gjort et helt enestående fund af et 2000 år gammelt skelet i Papua Ny Guinea.

– Hvis vi får alderen på skelettet bekræftet, er der tale om det ældste skelet, der nogensinde er fundet i regionen, og så står vi med en meget vigtig nøgle til at forstå hele koloniseringen af Stillehavet, siger Jeanette Varberg, der sammen med projektleder og professor Helle Vandkilde, professor Ton Otto, udgravningsleder,

ph.d. Mads Ravn, ph.d.-studerende Steffen Dalsgaard, ph.d.-studerende Anders Emil Rasmussen og arkæologistuderende Signe Helle Olesen har stået for udgravningerne.

Skeletfundet er med til at sætte en tyk streg under, at den norske videnskabsmand og eventyrer Thor Heyerdahl tog fejl, da han for 60 år siden slog fast, at den polynesiske kultur på Stillehavsøerne stammede fra Latinamerika. Polynesiens forfædre kom derimod fra Asien.

De århusianske forskere forsøger nu at rejse penge, så skelettet kan blive underkastet en nøjagtig datering.

FOTO: MADRS RAVN

SABBATÅR MINDSKER FRAFALD

Nye studerende, der ikke har taget sabbatår, har 50 procent større risiko for at afbryde studiet end de, der har taget mindst ét sabbatår. Det viser en ny rapport fra Det Humanistiske Fakultet ved Aarhus Universitet, der bygger på en analyse af 2.400 studerende fra årgang 2007 og 2005. Undersøgelsen konstaterer en statistisk signifikant sammenhæng, men den konkluderer ikke noget om årsagerne.

– Det bedste bud på en forklaring må være, at jo mindre tid man har haft til at reflektere over, hvad man vil vælge at studere og fordybe sig i, jo større er risikoen for at vælge det forkerte studium første gang, siger prodekan for uddannelser ved Det Humanistiske Fakultet Arne Kjær.

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

Det er et uheldigt sammentræf, at universitetet har sagt farvel til to topledere inden for kort tid, siger rektor.

ÆRGERLIGT FARVEL

Niels Højbjerg er stoppet som universitetsdirektør til fordel for et job som stadsdirektør i Århus Kommune.

Niels Højbjerg startede den 1. december i sit nye job som stadsdirektør i Århus Kommune og nåede kun at sidde i jobbet som universitetsdirektør i godt et år.

– Jeg er selvfølgelig ked af at skulle sige farvel til Aarhus Universitet efter så kort tid. Det er ikke tilfredsstillende for dem, der ansatte mig, det er ikke tilfredsstillende for de af mine kolleger, som jeg har haft et tæt samarbejde med, og det er ikke tilfredsstillende for mig selv, at jeg ikke har kunnet gøre arbejdet færdigt. Men jeg fik simpelt hen et tilbud, jeg ikke kunne sige nej til.

Som stadsdirektør skal Niels Højbjerg være øverste ansvarlig for embedsværket i borgmesterens afdeling. Selv mener han, at tiden på Aarhus Universitet i høj grad kan bruges i det nye job – til fordel for begge parter.

– Der er ingen tvivl om, at samarbejdet mellem universitetet og byen kan blive endnu bedre, og det vil jeg selvfølgelig glæde mig til at arbejde med. Jeg har fået et rigtig godt kendskab til universitetet og dets betydning for byen, og den viden vil jeg selvfølgelig tage med mig til mit nye job.

Rektor Lauritz B. Holm-Nielsen beklager Niels Højbergs afgang, men forstår også, hvorfor han vælger det meget attraktive job i Århus Kommune.

– Vi er meget kede af at skulle sige farvel til Niels Højbjerg, som både fagligt og menneskeligt har været en stor kapacitet for Aarhus Universitet. Som stadsdirektør i Århus vil han betragte en af de mest spændende og magtfulde embedsmandsstillinger i landet, og det ønsker vi ham tillykke med og håber på fortsat godt samarbejde i fremtiden.

Rektor mener, at det er et uheldigt sammentræf, at universitetet har sagt farvel til to topledere inden for kort tid. I 2007 stoppede Mette Bock som prorektor efter kun fire måneder til fordel for et topjob i DR. Som Lauritz B. Holm-Nielsen ser det, er det en virkelighed, som universitetet fremover skal forholde sig til.

– Aarhus Universitet er en nationalt og internationalt attraktiv arbejdsplads, med ledelsesstillinger på mange niveauer, og vi er samtidig en stor organisation med en høj grad af mobilitet – hvilket generelt set er sundt for både medarbejderne og organisationen. Det er naturligvis ikke optimalt, at vi inden for det sidste år har måttet sige farvel til en prorektor og en universitetsdirektør, men de er begge hentet til meget attraktive topstillinger i henholdsvis DR og Århus Kommune, der har kunnet tilbyde kontrakter, som universiteterne i dag ikke kan matche, siger han.

FOKUS PÅ MIRAKLER

Miraklerne kendes fra den religiøse verden. Vi taler også om livets mirakel, mirakuløse held og mirakelkure. Fascinationen af mirakler synes at være intakt, hvad den nyligt udkomne bog *Mirakler* fra Aarhus Universitetsforlag vidner om. *CAMPUS* nr. 18 satte fokus på mirakler og talte med en række forskere fra Aarhus Universitet og en kristen studerende om det evigt interessante emne.

FIND HENVISNING TIL EN ELEKTRONISK UDGAVE AF *CAMPUS* PÅ WWW.AU.DK/AUGUSTUS

FOTO: SØREN KJELDGAARD/AU-FOTO

ENTRENEURSHIP

FÅR TOPPRIORITET

Aarhus Universitet skal gå forrest, når det gælder om at få flere studerende til at interessere sig for entrepreneurship og iværksætteri. Det mener direktøren for det nyoprettede Aarhus Entrepreneurship Centre, Flemming K. Fink. Centret har til formål at samle erfaringer fra alle universitetets aktiviteter inden for entrepreneurship-området. Det er et behov, der især er opstået efter fusionen med Handelshøjskolen i Århus og Handels- og Ingeniørhøjskolen i Herning.

– Vi trænger til at koordinere de mange forskellige initiativer rundt omkring på universitetet og på den måde løfte området til et højere niveau. Der er ikke nogen af de nuværende aktiviteter, der skal nedlægges. Det betyder, at

Center for Entrepreneurship, som er en del af det gamle Aarhus Universitet, og iværksætterakademiet IDEA, som holder til på Handelshøjskolen, samt andre mindre aktiviteter på de enkelte fagområder bliver bevaret. Men de skal bringes tættere sammen, så vi får mange flere kandidater ud, der har lært noget om entrepreneurship i løbet af deres studium. Det handler om, at de studerende i højere grad skal kunne omsætte deres faglige viden til noget, der kan bruges i praksis i samfundet, siger Flemming K. Fink.

Ifølge en undersøgelse fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling fra 2006 mener kun 12 procent af de studerende ved Aarhus Universitet, at universitetet informerer tilstrækkeligt om iværksætterorienterede fag og kurser.

ALLERGIFREMKALENDE PLANTE KAN UDVIKLE POLLEN I DANMARK

Den stærkt allergifremkaldende bynkeambrosie er et potentielt meget ubehageligt bekendtskab, og nu viser ny forskning fra Danmarks Miljøundersøgelser (DMU), at planten måske kan overleve på danske breddegrader – stik mod, hvad forskerne indtil nu har regnet med.

Pollen fra bare tre-fem bynkeambrosier er nok til at forurene luften i f.eks. den 15.000 kvadratmeter store Ballerup Super Arena så meget, at personer med høfeber ville blive dårlige af at være derinde.

Planten, som oprindeligt kommer fra Nordamerika, har i forvejen spredt sig til store dele af Europa. Når forskerne fra DMU nu har konstateret, at bynkeambrosien er i stand til at udvikle pollen under danske forhold, er det afgørende spørgsmål derefter, om planten også kan sætte spiredygtige frø og dermed sprede sig herhjemme.

Specialestuderende Thomas Høj fra Musikvidenskab har fået tildelt en plads på universitetets InnoCamp på Katrinebjerg med sit firma Inaudio. På InnoCamp kan man som studerende iværksætte leje et kontor for 200-400 kroner om måneden i et år og få coaching og hjælp til at etablere kontakt til erhvervslivet.

AU-GUSTUS BLIVER GODT MODTAGET

Vi kan nu løfte sløret for den første læserundersøgelse af *AU-gustus* blandt alumnerne fra Aarhus Universitet. Hvad angår den formidlingsmæssige kvalitet, værdien, læsevenligheden og den grafiske udformning af bladet er 28 % neutrale, mens 58 % giver karakteren god og 12 % meget god.

I forhold til indholdet finder et flertal af alumnerne det interessant til meget interessant, se tal i parentes. Interessen for de forskellige typer af indhold fordelers sig i prioriteret rækkefølge: Temaartiklerne (84 %), korte nyheder fra AU

(69 %), tilbud om forelæsninger på Folkeuniversitetet (62 %), tilbud om efter- og videreuddannelse (60 %) og endelig alumneportrætter (49 %). Generelt læser mere end 2/3 af modtagerne *AU-gustus*, hver gang det udkommer, og 77 % af dem bruger mere end 10-15 minutter på at læse det.

Sammenlagt viser undersøgelsen, at alumnerne har taget godt imod *AU-gustus*, der nu har eksisteret i fem år, og at magasinet er en meget vigtig kommunikationskanal til denne gruppe.

AU-gustus indgik i en større undersøgelse af Aarhus Universitets alumner med henblik på at kortlægge deres ønsker og behov i forhold til kontakten med deres "gamle" universitet. Undersøgelsen er gennemført af Handelshøjskolen, Aarhus Universitet, og omfattede 4.207 tilfældigt udvalgte alumner fra hele Aarhus Universitet. Svarprocenten var 17. Hele undersøgelsen vil blive nærmere omtalt i et kommende nummer af *AU-gustus*.

FOTO: SØREN KJELDGAARD/AU-FOTO

DANSK UNIVERSITET I BEIJING

Aarhus Universitet er sammen med de syv andre danske universiteter i færd med et kvantespring ud i ét af de mest attraktive lande, når der gælder samarbejde om forskning og uddannelse – Kina. Aftalen om et dansk universitet i den kommende internationale campus i Beijing fik statsminister Anders Fogh Rasmussens og premierminister Wen Jiabaos velsignelse under en højtidelighed i Beijing i oktober.

Og i den forbindelse havde Aarhus Universitet den 27. november besøg af den kinesiske viceminister for Videnskab og Teknologi, Cao Jialin (til højre i billedet), plus en delegation af folk fra den øverste ledelse inden for kinesisk uddannelse og videnskab, heriblandt seniorrådgiver for Danske Forhold, Liu Chi og den kinesiske ambassadør i Danmark, Xie Hangsheng.

ÅRETS STUDERENDE PÅ ASB

I forbindelse med Handelshøjskolen, Aarhus Universitets årsfest uddelte man for første gang den nystiftede pris Årets Studerende. Prisen går til en studerende, der gennem et ekstraordinært stykke arbejde, både fagligt og socialt, har skilt sig ud fra mængden.

Valget faldt på 21-årige Helle Schmidt Jensen, der studerer HA almen på 5. semester. Sammen med prisen modtager hun en check på 15.000 kr.

FOTO: SØREN KJELDGAARD/AU-FOTO

ÅRHUS-KONVENTIONENS 10-ÅRS JUBILÆUM

Ifølge Århus-konventionen har borgerne krav på information om verdens miljøudfordringer – men der følger også ansvar med.

Den Franske Ambassade i Danmark var medarrangør, da Aarhus Universitet afholdt klimakonferencen "The Role of Information in an Age of Climate Change". Ambassadør Bérengère Quincy deltog selv i konferencen.

I anledning af Århus-konventionens 10-års jubilæum afholdt Aarhus Universitet i november konferencen "The Role of Information in an Age of Climate Change". Århus-konventionen blev vedtaget i Århus i 1998 og er en international aftale, der skal fremme borgernes miljørettigheder, herunder give dem adgang til deltagelse i beslutningsprocesser, adgang til information og adgang til klage og domstolsprøvelse. Konferencen blev arrangeret i tæt samarbejde med den Franske Ambassade i Danmark, og den franske ambassadør i Danmark, Bérengère Quincy (billedet), deltog selv i konferencen.

– Når den Franske Ambassade ambassaden vælger at engagere sig i en konference som denne, skyldes det

ikke mindst, at Frankrig under sit EU-formandskab har valgt at sætte klimaspørgsmålet allerøverst på den politiske dagsorden. Og det er helt afgørende, at målene med Århus-konventionen bliver realiseret, understreger Bérengère Quincy og forklarer hvorfor:

– Borgerne skal have al den information, de har brug for, for at forstå, hvorfor vi i forhold til de forskellige klimaspørgsmål skal handle nu – og i hvilket omfang det er nødvendigt at sætte ind.

Med oplysningen følger der også et ansvar for borgerne – på flere niveauer.

– Borgerne skal være bevidste om klimaudfordringerne, så de kan presse på i forhold til det politiske system og sikre, at de politiske intentioner bliver til

faktiske handlinger. Men de har også et ansvar på det personlige plan – i forhold til at nedsætte udledningen af CO₂ osv. På ambassaden har vi forpligtet os til at skære i vores elektricitetsforbrug. Vi kan alle gøre noget, siger Bérengère Quincy.

I konferencen deltog NGO'er fra det meste af Europa. Øvrige samarbejdspartnere var Det Europæiske Miljøagentur (EEA), det danske Klima- og Energiministerie, Århus Kommune samt Danmarks Miljøundersøgelser (DMU), og blandt konferencens talere var Svend Auken og energiminister Troels Lund Poulsen.

**AARHUS UNIVERSITET ER VÆRT VED
ENDNU EN KLIMAKONFERENCE I MARTS.
LÆS MERE OM DEN SIDE 46.**

ROMANTIKKENS VERDEN

netop udkommet

*Skrevet af mere end
40 forfattere fra alle
Aarhus Universitets
fagområder...*

Ca. 600 sider,
stort format,
illustreret, i farve
Pr. bind
498,- kr.

Om Oplysningens verden:

“en prægtig bog om
oplysningstidens bedrifter”

THOMAS BREDSDORFF, POLITIKEN

“velredigeret og smukt udstyret
kæmpeværk”

GEORG METZ, INFORMATION

“en fantastisk kilde til inspiration ...”

VAGN OLUF NIELSEN, FOLKESKOLEN

“Pragtværk”

FREDERIK STJERNFELT, WEEKENDAVISEN

Om Renæssancens verden:

“en sprængfyldt og
relevant udgivelse”

GEORG METZ, INFORMATION

“en stor og smuk bog ...
gør forlaget ære”

SØREN HINDSHOLM,
KRISTELIGT DAGBLAD

“en stor, grundig og
flot gennemillustreret bog ...
et utrolig flot værk”

METTE WINGE, POLITIKEN

Aarhus Universitetsforlag
Tlf. 89 42 53 70
Fax 89 42 53 80
unipress@au.dk
www.unipress.dk

FØRSTE

KONTAKT TIL OMVERDENEN

Hvad sker der, når en kommunikationsform som radioen indtager et ellers isoleret lokalsamfund? En gruppe tværfaglige forskere fra Danmark og Nepal er gået sammen om at forske i, hvad det betyder for en tidligere isoleret lokalbefolkning, at den får adgang til viden og omgang med "hele verden" via nye kommunikationsformer.

FOTOS: LISELOTTE MICHELSEN OG METTE SCHRIVER

AU-GUSTUS ER I DENNE REPORTAGE MED PÅ FELTARBEJDE I DET ØSTLIGE NEPAL.

“Pas på!” Vores guide peger på stien. Der ligger en slange mellem de solvarme sten. Grå og helt stille. Vi går i en stor bue udenom og forsøger at overbevise os selv om, at det nok var en snog. Vi må videre op ad bjergskrånningen. Vi skal nå frem til en lille landsby inden frokost, for der skal være tid til at lave interviews, inden vi går videre mod byen, hvor vi skal overnatte. Der er ingen veje, kun snoede

de studerende har blodige sko og åbne runde sår på fødderne. Frem med førstehjælpskassen og klorhexidinen; bid fra igler bliver nemt inficerede. Oplevelsen er ubehagelig, men blegner betragteligt senere på dagen, da vi taler med en kvinde, som bor i området. Hun fortæller, hvordan de – dag ud og dag ind – kommer hjem med fødder, der er sorte af igler, efter arbejdsdagen i rismarkerne. Og de

Formålet med turen er at lave 48 kvalitative og 700 kvantitative interviews med repræsentanter for lokalbefolkningen. Interviewene udgør en del af et større forskningsprojekt, der udspringer fra Aarhus Universitet.

Projektet er en før og efter-undersøgelse, som ser på de ændringer, der sker i et relativt isoleret samfund, når der kommer lokalradio og andre nye kommunika-

stier; fødderne er det eneste transportmiddel her i bjergene. Sveden løber, og vi søger ind i skyggen, når det er muligt. Vi har gået opad i flere timer, det svider i lårmusklerne, og selvmedlidenhedsbarometeret stiger. I det samme bliver jeg overhalet indenom. En ældre nepalesisk mand sprinter forbi med bare fødder i slubrende gummistøvler, der er tre numre for store. Hvad var det lige, vi brokkede os over?

Længere oppe ad bjerget forvandler stien sig til et vandløb. Et par af de nepalesiske studerende, som vi vandrer sammen med, hyler pludselig. Iglær! Alle stopper, hiver sko og sokker af. To af

er for fattige til at købe salt til at fjerne iglerne med. Det værste, siger hun, er, at hun er nødt til også at sende sine børn ud i rismarken.

SLUT MED KULTUREL ISOLATION

Der er mange historier, som sætter sig i sjælen, når man er på feltarbejde i Solukhumbu-distriktet i Nepal. Jeg vandrer sammen med sundheds- og kulturforsker Nina Schriver og medieforsker Poul Erik Nielsen fra Aarhus Universitet. Vi har selskab af otte universitetsstuderende fra Kathmandu og en håndfuld engagerede lokalkendte medarbejdere fra den nepalesiske NGO Young Star Club.

tionsformer i området. Forskerne samler viden om lokalbefolkningens holdninger til bl.a. samfundsforhold, sundhed, kommunikation, konfliktløsning, kønsroller og ‘det gode liv’ – før og efter radioens indtog. I de kommende år følger forskerne udviklingen i området, og i 2011 er det tid til en ny omfattende og dybdegående undersøgelse.

Ved at sammenligne analyseresultaterne fra interviewundersøgelserne vil danske og nepalesiske forskere forsøge at afdække de nye kommunikationsformers indflydelse på godt og ondt. Forskerne håber, projektet kan være med til at øge viden om ændrede kommunikationsfor-

mers betydning for sociale og kulturelle forandringsprocesser verden over. Helt konkret kan resultaterne bruges til f.eks. at styrke arbejdet med sundhedsoplysning blandt den fattige befolkning i udviklingslande.

RADIOEN SKAL BRINGE VIDEN

Samme aften er vi nået frem til landsbyen Jubu, hvor vi skal overnatte. Mens vi

til viden og information i isolerede områder, hvor mange er analfabeter. Ud over lokalnyheder sender radioen indslag med pædagogisk sigte om bl.a. sundhed, menneskerettigheder og nye metoder til at dyrke jorden.

Lokalradioens indtog er anledning til, at forskningsprojektet finder sted netop nu. Men projektet undersøger kommunikationsformer i bred forstand.

Nepal – og verden over, påpeger Nina Schriver.

– For at få den bredest mulige forståelse af forandringsprocesserne er projektet designet sådan, at forskerne i projektet kommer fra forskellige fagområder – og der er åbning for, at flere forskere kan blive involveret i både Nepal og Danmark. Vi har også vægtet at få bredde i den metodiske tilgang, der inkluderer

FORSKNINGSPROJEKTET ER EN FØR OG EFTER-UNDERSØGELSE, SOM STUDERER FORANDRINGER I ET RELATIVT ISOLERET SAMFUND I DET ØSTLIGE NEPAL I FORBINDELSE MED, AT DER KOMMER LOKALRADIO OG ANDRE NYE KOMMUNIKATIONSFORMER I OMRÅDET. PROJEKTET LØBER FRA 2008-2011, OG TITLEN ER "COMMUNITY LIVING, HUMAN FLOURISHING AND THE INFRASTRUCTURE OF COMMUNICATION". DET UDSPRINGER FRA AARHUS UNIVERSITET. PROJEKTETS CHEF ER PROFESSOR STEEN WACKERHAUSEN, OG PROJEKTLÉDER ER ASSOCIATE RESEARCH FELLOW NINA SCHRIVER, BEGGE FRA RESEARCH UNIT FOR MULTI-DIMENSIONAL LEARNING, INSTITUT FOR FILOSOFI OG IDÉHISTORIE. FORSKERE FRA EN RÆKKE FORSKELLIGE DISCIPLINER I DANMARK OG NEPAL ER DEL AF PROJEKTET, BL.A. MEDIEFORSKER POUL ERIK NIELSEN, INSTITUT FOR INFORMATIONS- OG MEDIEVIDENSKAB, OGSÅ AARHUS UNIVERSITET.

sidder over den nepalesiske nationalspise dahlbad – ris med linsesuppe og kartofler i stærk karry – fortæller Nina Schriver og Poul Erik Nielsen mere om projektet.

– Det, vi synes, er interessant, er at følge forandringsprocesser, mens de pågår – i det her tilfælde over en periode på tre år. Om blot en måned begynder lokalradioen at sende her. Hvilke ændringer vil det medføre? spørger forskerne retorisk.

Den lokalradio, Nina Schriver og Poul Erik Nielsen taler om, er en ikke-kommerciel radio, som er blevet etableret ved hjælp af bl.a. Danida-midler. Radioen spiller en vigtig rolle som kilde

– Man kan ikke isolere en enkelt kommunikationsform fra de andre, påpeger Poul Erik Nielsen og uddyber:

– Ud over at radioen begynder at sende, forventer vi, at der sker en række andre ændringer inden for kommunikation i området. Der vil for eksempel blive flere, som får mobiltelefoner – og givetvis også en del, der får tv. Der er ved at blive bygget en ny vej hertil, og migration er et udbredt fænomen – det er faktorer, jeg også betragter som kommunikationsformer, der er under ændring.

Med dette projekt sætter forskningen fokus på en type udviklingsinitiativer, der i øjeblikket er mange af i

både kvalitative og kvantitative data.

Inklusion er en grundtanke i projektet.

Det gælder både i interviewsituationen

– hvor de interviewede får rum til at tale – og i projektets struktur. Vi samler en 'data-pool', der er åben for nye forskere og masterstuderende.

Næste skridt i projektet er at få interviewene, som er på nepali, oversat til engelsk. Forskerne ved fra deres interviewere, at her venter mange historier – både sjove, sørgelige og spændende – som de ser frem til at fordybe sig i.

GODT JEG IKKE FIK NOBELPRISEN SOM 40-ÅRIG

Aarhus Universitets eneste nobelprismodtager, Jens Chr. Skou, er netop fyldt 90. Hørelsen halter en smule, men derudover må de fleste halte langt efter Skou både fysisk og intellektuelt. Nobelprisen i kemi i 1997 blev toppunktet og slutstenen i en forskerkarriere, der aldrig var planlagt. *AU-gustus* har talt med Skou om barndommen i Lemvig, de unge år i København og Hjørring og selvfølgelig den banebrydende forskning på Aarhus Universitet.

FOTO: SØREN KJELDGAARD/AU-FOTO

Som ung læge interesserede Jens Chr. Skou sig meget for, hvordan lokalbedøvelsesmidler virker. Det var den interesse, som siden førte ham til opdagelsen af natrium-kalium-pumpen, som han fik nobelprisen for i 1997.

Uden for Jens Chr. Skous hjem på Ris-lundvej i Risskov holder en lille grå VW Lupo – den driftsikre sparebil par excellence, der udnytter sit brændstof så godt, at den kan køre over 30 kilometer på en liter. Selvfølgelig har den nu 90-årige professor emeritus fra Aarhus Universitet, der i 1997 vandt nobelprisen i kemi for sin opdagelse af natrium-kalium-pumpen, sådan en bil. Videnskabsmanden og bilen ligner simpelthen hinanden. Jens Chr. Skou har også været særdeles driftsikker og udnyttet sit brændstof usædvanligt godt i sit liv og sin karriere. Ikke noget med lange opslidende arbejdsdage på universitetet fyldt med kaffepauser og diskussioner med kolleger i laboratoriet til langt ud på aftenen. Næ, så hellere tidligt op, syv-otte timers effektivt og disciplineret arbejde og hjem til te med familien klokken fire. Og ikke noget med at belaste sjæl og legeme med arbejde i weekenden, hvor der i stedet blev tanket ny energi i form af tennis, badminton, sejlads og mange andre sportsaktiviteter.

– Friheden til at vælge mine egne arbejdsopgaver og tilrettelægge mit liv har ubetinget været det vigtigste i mit liv som forsker. Desuden har jeg altid haft et stort behov for at bevæge mig og dyrke fritidsinteresser, så derfor var det jo godt at have et job på universitetet, ler Jens Chr. Skou, der i oktober kunne fejre sin 90-års fødselsdag.

Og var det ikke, fordi der stod 1918 i dåbsattesten, ville man nægte at tro på, at manden, der ungdommeligt springer op og ned ad de stejle trapper i sit hjem, passer sin store have og sine halvanden tønder land ved sommerhuset på Mols sammen med sin 83-årige hustru Ellen

Margrethe, så verdens lys, endnu før den sidste granat var affyret på Vestfronten under 1. verdenskrig. Jens Chr. Skous fysik er simpelthen i særklasse, og den slags skal der både gode gener, en god portion held og disciplineret økonomiskørsel gennem livet til for at opnå. Men hvorfor har Lupo'en fået lov til at erstatte den sorte herrecykel, der tidligere altid var hans trofaste køretøj? Den er han vel ikke blevet for gammel til?

– Næ, men jeg valgte alligevel at stille den til side for nogle år siden, efter at jeg blev torpederet af en højresvingende bilist på Ringgaden. Det blev jeg lidt for skrækket over, og så købte jeg Lupo'en. Min kone kan ikke lide den, så hun har en anden, fortæller Jens Chr. Skou, mens vi sidder i hans lille arbejdsværelse på førstesalen i Risskov-villaen. Kun hørelsen er ikke, hvad den har været, men da mikrofonanlægget til høreapparatet har tabt strømmen, må vi klare interviewet uden tekniske hjælpemidler.

MØDET MED MAUNSBACH

På bordet ligger Jens Chr. Skous erindringer – i manuskriptform. Der er næppe

tvivl om, at en væsentlig del af erindringerne drejer sig om det lange arbejdsliv som forsker, der den 15. oktober 1997 førte til den største hæder, der er blevet nogen århusiansk videnskabsmand til del: nobelprisen i kemi. Det var den dag, den ydmyge og beskedne søn af en tømmerhandler i Lemvig blev ringet op af sin chef, dekanen for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Arvid B. Maunsbach, der gerne ville se Skou til et møde på sit kontor kl. 14.

– Jeg sagde til ham, at det kunne jeg altså ikke, for jeg havde aftalt med min kone, at vi skulle på en tur ud i det fine efterårssolskin. Jeg var jo for længst blevet pensioneret, så jeg mente godt, jeg kunne tillade mig at sige nej, fortæller Jens Chr. Skou.

Men Maunsbach insisterede, og Skou cyklede lettere modvilligt ind på universitetet. Han regnede med, at mødet nok handlede om nedsættelsen af et bedømmelsesudvalg til et nyt professorat i biofysik. Det gjorde det også, men bagefter kunne han alligevel ikke få lov til at gå.

– Jeg blev lidt irriteret og sagde, at nu var der ikke mere at snakke om, så nu gik jeg altså. Da jeg kom ud på parkerings-

FOTO: PRIVAT

JEG TÆNKTE, AT DET NOK VILLE GÅ MIG LIGESOM KAREN BLIXEN, DA HUN SAD OG LYTTED E VED RADIOEN, FORDI HUN TROEDE, HUN SKULLE HAVE NOBELPRISEN, OG SÅ GIK DEN TIL EN ANDEN. MEN TIL SIDST RINGEDE TELEFONEN ALLIGEVEL.

JENS CHR. SKOU

oktoberdage for 11 år siden. På et af dem giver den 79-årige nobelprisvinder sin autograf til en kvindelig fan.

– Det var da spændende sådan at skulle give autografer. Der var en voldsom tumult omkring den pris, og det blev jo egentlig ved to-tre år efter, fortæller Jens Chr. Skou.

VEJEN TIL FORSKNINGEN

Det står næppe skrevet i stjernerne hos nogen, at de en dag vil komme til at stå med en videnskabelig nobelpris mellem hænderne. I Jens Chr. Skous tilfælde stod der sågar ikke det mindste om forskning. Derimod stod der tømmerhandler over hele stjernehimlen.

– Jeg var den ældste søn i familien og var meget interesseret i min far og farbrors tømmerforretning. Hvis ikke min far pludselig var død af en infektion, da jeg var 12 år, var jeg ganske givet blevet tømmerhandler, fortæller han.

I stedet overtog farbroren og senere dennes sønner tømmerhandlen. Selv måtte han finde på noget andet. En dag dukkede der en ny ung mand op på tennisbanen i Lemvig, der havde den fine titel af stud.med.

– Han fortalte engageret om, hvordan det var at læse medicin i København. Det fik jeg lyst til, og sagde det til min mor. Hun blev vældig glad for at høre det, for hun var vist ved at være lidt nervøs over, at jeg ikke kunne beslutte mig for, hvad jeg ville.

Årene som medicinstuderende i København var en stor oplevelse for den vestjyske knægt, der var blevet "tør bag ørerne" efter tre år på en sjællandsk kostskole fra 1934-37.

– Jeg kunne vældigt godt lide at bo og læse i København. Der var mange kulturelle fristelser, og jeg gik til en masse kunststillinger og var ofte i Det Kongelige Teater. Jeg havde hørt, at medicinstudiet var meget hårdt, men jeg kunne nu godt lide det. Det handlede jo bare om at sætte sig ned og læse det, der skulle læses.

Behovet for at være i nærheden af Vesterhavet forsvandt dog ikke med studieopholdet i hovedstaden, så da Jens Chr. Skou skulle ud i sin turnus, valgte han sygehuset i Hjørring.

– Arbejdsmæssigt var det en fantastisk tid – måske den bedste i mit liv. Det interesserede mig meget at være læge. Ikke mindst det håndværksmæssige i kirurgien var jeg fascineret af. Min chef på sygehuset var med i modstandsbevægelsen, så når han skulle hente våben, som englænderne smed ned, sagde han: "Du kan gøre det færdigt nu, Skou," og så fik jeg lov til at lave forskellige operationer.

Opholdet i Hjørring havde givet den unge læge ambitioner. Han ville være kirurg og senere gerne overlæge i faget. Men det krævede dengang, at man skrev disputats, så han søgte på opfordring en stilling på Fysiologisk Institut i Århus – og fik den. Det første skridt ind i forsknings- og undervisningsverdenen var taget. Men det var nu noget besværligt at være underviser og forsker, husker Jens Chr. Skou.

– Jeg havde jo aldrig undervist, men jeg kunne hurtigt konstatere, at jeg ikke var den bedste til det, for da halvdelen af semesteret var gået, var auditoriet tomt. Det gav mig lidt at spekulere over. Jeg kunne huske fra min egen tid i Kø-

pladsen, var der en bil, der standsede, og ud steg en mand, der spurgte efter mig. Jeg gav mig selvfølgelig til kende, og han overrakte mig en kæmpe buket blomster. Jeg havde haft fødselsdag den 8. oktober, så jeg tænkte, at det var da lidt sent med sådan en buket. Men så kom Maunsbach og sagde: "Jens Christian, det er nobelprisen. Vi må tilbage til mit kontor og vente på opringningen fra Stockholm."

Og der sad de så og ventede og ventede. På en telefon, der skulle ringe, men ikke gjorde det.

– Jeg tænkte, at det nok ville gå mig ligesom Karen Blixen, da hun sad og lyttede ved radioen, fordi hun troede, hun skulle have nobelprisen, og så gik den til en anden. Men til sidst ringede telefonen alligevel.

– Kan du huske, hvad din første reaktion var?

– Det første, det fløj gennem hovedet på mig, var, om det nu også var fortjent. Det er meget ubehageligt at få noget, man ikke fortjener. Jeg tror, jeg sagde noget i retning af, om de da ikke kunne have givet prisen til en yngre mand. Men jeg blev nu hurtigt enig med mig selv om, at jeg ikke skulle spekulere over, om det var fortjent eller ej, siger Jens Chr. Skou, mens vi kigger på billeder fra de hektiske

benhavn, at jeg heller ikke selv gad at gå til forelæsninger, som jeg ikke fik noget ud af, så jeg begyndte at sætte mig ind i pædagogik, og hvordan man tilrettelægger god undervisning. Efterhånden blev jeg faktisk ret glad for at undervise, fortæller Jens Chr. Skou.

Og god, kunne han have tilføjet, hvis ikke lige det var for den vestjyske beskedenhed. For efter nogle år som underviser forærede nogle af de studerende ham en gyngestol som tak for god undervisning.

UNIVERSITETET I 40'ERNE

Forskningen lå heller ikke lige til højrebænet, viste det sig, selv om Jens Chr. Skou under sit ophold i Hjørring havde forsket lidt i behandling af hovedpine efter rygmarvsbedøvelser.

– Mine første forsøg udi forskningens verden var ikke særlig vellykkede. Men jeg var blevet meget interesseret i at vide mere om anæstesi (bedøvelse). Dengang i 40'erne var der ingen narkoselæger som i dag, så man brugte kloroform eller æter som bedøvelse, men det var en ubehagelig oplevelse for patienterne. Derfor var det bedre at bruge rygmarvsbedøvelse eller lokalbedøvelse, når man kunne slippe af sted med det. Spørgsmål var bare, hvilke mekanismer der lå bag lokalbedøvelsen. Det ville jeg gerne finde ud af.

– *Hvordan var miljøet på Aarhus Universitet dengang midt i 40'erne?*

– På Fysiologisk Institut var der en professor, to videnskabelige assistenter og så mig. Vi holdt ingen indbyrdes møder, men gik rundt for os selv og nussede med tingene. Professoren sagde til mig, at hvis jeg havde noget at spørge om,

kunne jeg bare komme ind på hans kontor. Ellers måtte jeg gøre, som jeg ville. Vi havde intet socialt eller fagligt sammen. Da han døde, og jeg skulle skrive en artikel om ham, fandt jeg ud af, at han også havde forsket i aktiv transport mellem cellerne akkurat som mig. Det vidste jeg intet om, og jeg tvivler på, at han havde nogen ide om, hvad jeg lavede. Universitetet var en helt anden verden end den, jeg havde mødt på sygehuset, og jeg måtte famle mig frem.

– *Men du søgte ikke tilbage til sygehusverdenen med det samme?*

– Nej, nej. Sådan er jeg ikke. Nu var jeg gået i gang, og jeg skulle jo også have lavet den her disputats.

Disputatsen, der handlede om sammenhængen mellem lokale bedøvelsesmidlers evne til at bedøve og deres opløselighed i fedtstoffer, kom i hus i 1951, og så var Jens Chr. Skou egentlig klar til at

vende tilbage til sygehusvæsenet. Men forskningen var gået ham i blodet. Han var blevet nysgerrig efter at trænge dybere ned i, hvordan lokalbedøvende stoffer egentlig virker på nervecellers membran.

– Jeg havde søgt en stilling på Bispebjerg Hospitals kirurgiske afdeling og fået den. Men jeg kunne godt fornemme, at jeg var kommet så langt med den her forskning, at jeg ikke bare kunne opgive den, så jeg spurgte min kone, om det var i orden, at jeg forskede lidt om aftenen. Hun var heldigvis mere realist end mig og sagde, at det ville da vist blive for utilfredsstillende. Så jeg ringede til Bispebjerg og sagde undskyld ulejligheden. Det var i grunden temmelig højrovet, for på det tidspunkt var det meget svært at få stilling som læge. Desuden var lønnen jo meget dårligere som forsker end som

Indtil for få år siden kom Jens Chr. Skou altid trillende ind til universitetet på sin "jernhest". Et uheld med en højresvingende bilist på Ringgaden satte imidlertid en stopper for hans lyst til at cykle.

læge. Man sagde dengang, at lønnen for en forsker svarede til lønnen for et reservepostbud. Heldigvis kunne jeg supplere min løn ved at tage nogle nattevagter som vagtlæge i Århus. Om morgenen tog jeg direkte ind på instituttet uden at have sovet, siger Jens Chr. Skou, som var det den naturligste ting i verden.

KRABBER OG PUMPER

Ellen Margrethe har stillet stempelkaffe og brød frem i køkkenet, så vi forlader arbejdsværelset og går nedenunder.

– Jeg forstår da ikke, hvorfor I vil sidde deroppe, siger hun, mens fotografen flytter lidt om på indretningen af køkkenet.

– Behøver du virkelig flere billeder spørger Jens Chr. Skou, da fotografen igen begynder at knipse. Han glemmer

dog hurtigt kameraet, da snakken igen falder på hans pionerforskning, som for alvor tog fart i 1950'erne.

Skou bestemte sig for at lave et eksperiment med et såkaldt monomolekylært lag af fedtstoffer fra nerver på en vandoverflade for på den måde at teste deres evne til at optage lokalbedøvelse. Håbet var at finde ud af, hvorfor nerveimpulsen bliver blokeret, og lokalbedøvelsen indtræffer. Man vidste allerede, at nerveimpulsen skyldes en åbning i nervecellens membran, hvorigennem der løber natrium. Man mente også, at natrium kommer ind i cellen via nogle kanaler, men hvordan sker det?

Efter eksperimentet sluttede Skou sig til, at natriumkanalerne er et protein, men for at kunne undersøge det protein nærmere måtte han have fat i et enzym med høj aktivitet.

Under et studieophold på det marine biologiske laboratorium i Wood Hole i USA i 1953 kom han ved en tilfældighed til at læse en artikel om ATPase i kæmpeblæksprutters nervemembraner. ATP er cellernes brændstof, hvor energien frigøres ved spaltning af et fosfat fra ATP ved hjælp af et enzym – en såkaldt ATPase. Men Skou undrede sig over, hvilken rolle et energifrigivende enzym kunne spille i nervemembranen.

Da han kom hjem til Århus, begyndte han straks udse sig egnede dyr for at søge efter sådan en ATPase. Kæmpeblæksprutter var ikke sådan lige til at få fat i, så i stedet fik han en aftale med en lokal fisker i Norsminde, der kunne levere krabber fra Århus Bugt.

– Det største problem var i begyndelsen, hvordan man slog dem ihjel. Jeg forsøgte med en hammer, men så lå der jo krabbe over det hele, og jeg skulle bruge

FOTO: ARVID B. MAUNSBACH

Jens Chr. Skou måtte vente længe på dekan Arvid B. Maunsbachs kontor, inden telefonen ringede fra Stockholm med beskeden om, at Skou havde fået nobelprisen i kemi.

FOTO: POLFOTO

Den svenske konge Carl Gustav overrækker nobelprisen i kemi til Jens Chr. Skou ved ceremonien den 10. december 1997.

JEG MENTE JO, AT JEG HAVDE OPDAGET NOGET NYT, OG SKREV MIN ARTIKEL OM DET, SOM BLEV PUBLICERET I 1957. MEN DER VAR INGEN OVERHOVEDET, DER TROEDE PÅ DET. DE SPURGTE, HVORDAN I ALVERDEN ET ENZYM KUNNE TRANSPORTERE IONER.

JENS CHR. SKOU

nerverne i benene. Jeg endte med at klippe benene af og så straks smide dem i kogende vand, så de døde. Ulempen var, at hele instituttet kom til at lugte af kogt krabbe. Min chef, professor Ørskov, spurgte flere gange, om jeg da ikke kunne have fundet et andet testobjekt, men det var jo lidt for sent, fortæller Skou om sine berømte og berygtede krabbeforsøg.

Desværre havde Skou svært ved at reproducere sine resultater.

– Jeg var jo interesseret i lokalbedøvelsesmidlers virkning på nerveimpulsen, og jeg mente, at det var nærliggende at undersøge, om der var nogen effekt af natrium og kalium på enzymaktiviteten. Problemet var bare, at jeg fik meget varierende resultater, hver gang jeg tilsatte natrium eller kalium.

Efter en syv uger lang sommerferie i 1955 kom Skou dog tilbage med fornyet energi. Det slog ham, at han havde koncentreret sig om natrium og kalium hver for sig, så han begyndte at lave nye forsøg.

– Jeg fandt ud af, at natrium alene gav en ringe forøgelse af enzymaktiviteten og dermed af spaltningshastigheden af ATP, og kalium gav overhovedet ingen effekt, men en kombination af natrium og kalium gav en meget stor enzymaktivitet.

Skou spekulerede på, om enzymet kunne have noget at gøre med det indre i membranen, som førte til nerveimpulsen, men blev hurtigt klar over, at det ikke kunne være tilfældet. Derimod tydede forsøgene på, at enzymet kunne være involveret i den transport af natrium ud af cellen og kalium ind i cellen, som er

nødvendig for at opretholde en lavere koncentration inde i cellen end udenfor. Med andre ord måtte hans enzym være involveret i den aktive transport af ioner gennem cellemembranen og ind til selve cellen. Enzymet måtte fungere som en slags pumpe – heraf det senere navn "natrium-kalium-pumpen".

– Jeg mente dermed, at jeg havde opdaget noget nyt, og skrev min artikel om det, som blev publiceret i 1957. Men der var ingen overhovedet, der troede på det. De spurgte, hvordan i alverden et enzym kunne transportere ioner. Et enzym kan fungere som katalysator for en proces, ikke som et transportsystem. Jeg stod helt alene med den opfattelse, husker Jens Chr. Skou.

SNYDT AF KOLLEGA

Hans artikel med den umulige titel "The influence of some cations on an adenosine triphosphatase from peripheral nerves" blev ikke godnatlæsning for ret mange forskere. Teorien om en pumpefunktion i nervecellers membran havde været fremme siden 1941, men ingen havde fundet beviset, så hvorfor skulle danske Skou have gjort det?

– Der vil altid være modstand mod nye synspunkter i forskningsverdenen. Jeg kan huske, at jeg både var stædig og temmelig frustreret i de år. Så var det godt at have undervisningen at falde tilbage på. Når den så gik godt, tænkte man, o.k., man gør da i det mindste et stykke arbejde, som der kommer noget ud af.

Gennembruddet for ideen om pumpen kom, da Skou efter en konference kom til at tale med en amerikansk forskerkollega, som han havde mødt i Woods Hole i 1953. Kollegaen var overbevist om, at Skou havde bevist, at enzymet var transportsystemet, og i 1960 skrev han en artikel om sine egne forsøg med aktiv transport i røde blodlegemer. Han brugte Skous indsigter fra krabbeforsøgene, men "glemte" at citere, at Skou i sin 1957-artikel havde påvist, at enzymet havde noget at gøre med den aktive transport.

– Det blev jeg noget sur over. Jeg tænkte, at jeg havde været for naiv og ikke vidst, hvor konkurrencebetonet forskning er, fortæller Jens Chr. Skou.

Historien fik dog en lykkelig udgang. Den amerikanske kollega undskyldte ved en fælles sammenkomst sin "ugerning", og redaktørerne ved det ansete videnskabelige tidsskrift *Physiology Review*, der formentlig godt vidste, at amerikaneren ikke havde behandlet Skou helt fair, bad nu Skou om at skrive en oversigtsartikel om enzymer som transportsystemer. Herefter var ingen længere i tvivl. Danske Skou havde opdaget den pumpe, der skaber transporten af ioner gennem cellemembranen, og som er årsag til den spændingsforskel, der er hele forudsætningen for nerveimpulser og muskelkontraktioner.

HØJDEPUNKTET OG SLUTSTENEN

Resten af Jens Chr. Skous forskerkarriere gik med at forstå implikationerne af den mekanisme, han havde opdaget. Med sin

FOTO: LARS KRUSE/AU-FOTO

Jens Chr. Skou var aktiv forsker, indtil han fyldte 85. Nobelprisen gjorde det dog efter hans eget udsagn meget vanskeligt at holde forskningen ved lige i årene efter 1997.

gælder i dag, var blevet tilbudt ham den- gang, havde han aldrig fået en nobelpris, simpelthen fordi han ville have forladt universitetet.

– Med det nuværende system er der risiko for, at den forskning, der virkelig kunne være interessant, slet ikke når at komme på bordet, men ender i gruppen af ikke-støtteværdige projekter. Da jeg påstod, at et enzym kan transportere ioner, sagde folk, at jeg vrøvlrede. Jeg havde aldrig fået penge til at undersøge det under det nuværende system. Man glemmer, at det er med forskning som med olieboring: Den platform, der producerer olie, skal selvfølgelig have de nødvendige midler, men alle ved, at brønden en dag er tom. Derfor skal der hele tiden bores efter nye brønde med den risiko, at der ikke er noget at hente. Når olien springer, opvejer det i mange tilfælde udgifterne ved de forgæves borer, siger Jens Chr. Skou, der efterhånden har opgivet at bruge tid på at få politikerne i almindelighed og videnskabsminister Helge Sander i særdeleshed til at forstå, hvad forskning er.

I stedet har han brugt tiden på at skrive sine erindringer og passe haverne – både den i Risskov og den ved sommerhuset på Mols.

– Her i sommer prøvede jeg også at spille tennis igen for første gang i nogle år. Min datter var begyndt, og så skulle jeg lige prøve at spille mod hende. Men det var simpelthen en ynke. Nu sætter jeg ikke mine ben på en tennisbane igen, ler Jens Chr. Skou.

sædvanlige beskedenhed skynder han sig at tilføje, at han ikke ydede nogen skelsættende indsats i det fortsatte arbejde. Og det gjorde han muligvis heller ikke rent forskningsmæssigt, men han fik dog forskningen i ionpumper til at blomstre på Aarhus Universitet, og i dag er grundforskningscenteret PUMPKIN ved universitetet under ledelse af professor Poul Nissen et af de absolut førende i den forskning. I 2007 lykkedes det således Skous arvtagere at rydde forsiden og det meste indholdet i en udgave af tidskriftet *Nature* med deres påvisning af, hvordan ionpumper ser ud og fungerer.

Selv holdt Skou først helt op med sin forskning, efter han var blevet 80. I årene efter sin pension fortsatte han med at lave teoretisk arbejde. Blandt andet lærte han sig at programmere, så han selv kunne gennemregne forskellige modeller.

– Da jeg fyldte 85, sagde min kone, at nu måtte jeg holde op med at give foredrag, og det var jeg enig med hende i. Man skal ikke vente, til de sidder dernede i auditoriet og siger til hinanden: "Det foredrag skulle han ikke have holdt."

– *Hvad kom nobelprisen til at betyde?*

– Jamen den var da både højdepunktet og slutstenen i mit arbejde. Den betød, at jeg de efterfølgende to-tre år ikke kunne lave andet end at give foredrag og alt muligt andet, der havde med nobelprisen at gøre. Jeg var godt i gang med at regne på en masse data, og jeg var glad for det, men nobelprisen gav et afbræk fra det, så jeg ikke kunne vende tilbage. På den måde var det godt, at jeg ikke fik prisen som 40- eller 50-årig. Så havde det ødelagt karrieren.

– *Var du fortsat med at forske, hvis du ikke havde fået nobelprisen som 79-årig?*

– Ja, bestemt da. Så var jeg fortsat nogle år endnu.

ØDELÆGGENDE

FORSKNINGSFINANSIERING

De seneste par år har Jens Chr. Skou kastet sig ud i en heftig debat om finansiering af forskning. Han mener, det er ødelæggende for forskningen, at forskerne i dag er tvunget til at bruge meget tid på at søge om eksterne midler til deres forskning. Og han har ved mange lejligheder sagt, at hvis de forhold, der

ADVARSEL!

Folkeuniversitetet kan være stærkt vanedannende

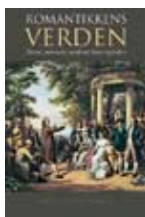
Glæd dig til 2009. Aarhus Universitet fortsætter ordningen med Folkeuniversitetet i Århus. Det betyder, at alumner fra Aarhus Universitet og ansatte på Aarhus Universitet kan tilmelde sig selv og en ledsager gratis til ét hold på Folkeuniversitetet. Pladserne fordeles efter "først til mølle"-princippet. Der er tale om et begrænset antal pladser, så skynd dig at tilmelde dig på www.folkeuniversitetet.au.dk under "Praktiske oplysninger" Du kan gå til foredrag i både Emdrup og Århus. Flere forløb tager udgangspunkt i udgivelser fra Aarhus Universitetsforlags fx:

Mirakler

Vi finder dem over alt: livets mirakler, hverdagens mirakler og mirakelkure. Vor tid er præget af en voksende interesse for det spirituelle og religiøse. Men videnskabelige og rationelle forklaringsmodeller spiller stadig en afgørende rolle. Danskere tror på engle, spøgelser og andet mellem himmel og jord. Hvor befinder miraklet sig i dette virvar?

Sammen med foredragene får du bogen 'Mirakler' fra Aarhus Universitetsforlag.

Romantikens verden

'Det gode, det sande og det skønne'. Sådan lyder romantikkens idealer. Romantikken opstår som en reaktion på oplysningstidens kølige og materialistiske rationalisme. Hvor oplysningstiden fokuserer på fornuft, så fokuserer romantikken på følelse. Mennesket anses som kompliceret, intuitivt og kreativt, kunstneren som det naturlige geni og guddommelighed som en allestedsnærværende magt.

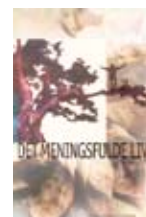
Sammen med foredragene får du bogen 'Romantikens verden' fra Aarhus Universitetsforlag.

Hunden i historien

Hunden følger trofast mennesket fra stenalderen til nutidens verden. I årtusinder er hunden som jagt-, hyrde- og vagthund blevet uundværlig for mennesket til livets opretholdelse. Intet dyr har fået samme symbolværdi, og er i samme grad blevet genstand for myter og sagn. Hundens vilkår gennem tiderne afspejler de samfund, den lever i. Foredraget begynder i hundetidernes morgen og fortæller om hunden og dens mennesker frem til i dag.

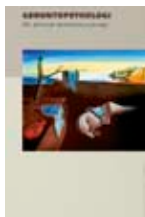
Sammen med foredragene får du bogen 'Hunden i historien' fra Aarhus Universitetsforlag.

Det meningsfulde liv

Foredragsrækken stiller skarpt på ideen om et meningsfuldt liv. Hør om, hvordan en lang række overindividuelle forhold som sprog, politik, teknologi, etik, natur og menneskelige fællesskaber har indflydelse på mening i livet. Hør samtidig en kritik af tidens jagt på højdepunktsoplevelser og individualistisk selvrealisering, som ikke kan lede os frem til mening og værdi i tilværelsen.

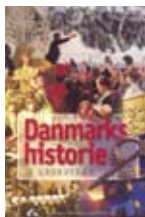
Sammen med foredragene får du bogen 'Det meningsfulde liv' fra Aarhus Universitetsforlag.

Når jeg bli'r gammel

Hver alder har sin charme, siger man. Det gælder også de ældre år. Men samtidig er der også mange udfordringer ved at blive gammel. Det er ikke let at blive syg, at føle livets afslutning nærme sig, at have svært ved at opretholde et godt sexliv eller at blive glemsom. Behovet for psykologisk viden om det voksne liv stiger. Få indblik i det aldrende menneskes psykologi.

Sammen med foredragene får du bogen 'Gerontopsykologi' fra Aarhus Universitetsforlag.

Danmarkshistorie

Få genopfrisket din viden om Danmarks historie. Dette er en koncentreret fortælling om, hvordan og hvorfor Danmark kom til at se ud, som det gør. Syv forskere med styr på historien giver et billede af, hvordan Danmark har udviklet sig de seneste 1000 år – fra vikingetiden og frem til i dag.

Sammen med foredragene får du bogen 'Danmarks historie i grundtræk' fra Aarhus Universitetsforlag.

Romerrigets historie

Selv om Danmark ikke var en del af Romerriget, er vi blevet præget af det mægtige imperium, af dets arv og af senere tiders forestillinger og drømme om verdensriget. Foredragene giver dels et overblik over Romerrigets historie fra grundlæggelse til opløsning, dels et indblik i særlige temaer, hvor Roms arv er særligt tydelig i dag.

Sammen med foredragene får du bogen 'Romerrigets historie' fra Aarhus Universitetsforlag.

Moderne dydsetik

– **dyden er tilbage**
Dydsetik indtager en speciel plads i nutidig moralfilosofi. Dydsetikken udgør rammen om den første vestlige filosofiske etik, som man finder i den klassiske græske tænkning.

Dydsetikkens store styrke er, at den både omfatter et syn på, hvordan vi dannes som moralske personer og en opfattelse af det gode liv. Dermed giver dydsetikken os et billede af moralen som en integreret del af vores samlede liv.

Sammen med foredragene får du bogen 'Moderne dydsetik – arven fra Aristoteles' fra Aarhus Universitetsforlag.

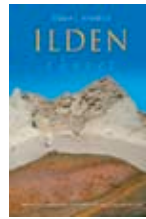
Det svære liv
Spiseforstyrrelser, selvmord, misbrug, depression, angst og stress. Lidelsen er langtfra udyddet i den moderne verden. Måske er friheden, den øgede individualisering og de mange valgmuligheder i sig selv med til at skabe lidelse. I denne foredragsrække analyserer psykologer, sociologer, filosoffer og andre fagfolk lidelsen i den moderne kultur.

Sammen med foredragene får du bogen 'Det svære liv' fra Aarhus Universitetsforlaget.

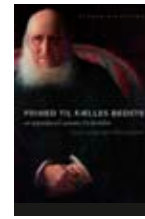
Einstein's univers
"Jeg vil vide, hvordan Gud skabte verden.... Jeg ønsker at kende Hans tanker – resten er detaljer". Einstein tænkte stort, hvilket først og fremmest afspejles i hans fysiske teorier og hans centrale bidrag til fysikkens verdensbillede. Foredragene er en introduktion til Einsteins univers – til en genial fysikers tankeverden og livslange forsøg på at forstå naturen.

Sammen med foredragene får du bogen 'Einstein's univers. En fysikers tanker om natur og erkendelse' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Santorini-vulkanens natur, historie og Atlantismyten
Er gåden om det forsvundne Atlantis løst? Nye geologiske og arkæologiske fund på den græske vulkan Santorini bringer en tabt kultur for dagens lys. Har man fundet den kultur, Platon beskrev i sin Atlantis-myte? Hør om, hvordan vulkaner har præget øns historie, geologi og geografi, og hvordan Santorinis blomstrende bronzealderkultur blev begravet under et tykt lag aske.

Sammen med foredragene får du bogen 'Ilden i havet – Santorini-vulkanens naturhistorie og Atlantis-myten' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Grundtvig og friheden
De fleste ved, at frihedsbegrebet og Grundtvig er tæt forbundet. Politikere fra hele det politiske spektrum bruger af Grundtvigs tankegods. Men hvilken slags frihed talte Grundtvig om? Foredragsrækken går i dybden med Grundtvigs frihedsbegreb og giver samtidig et indblik i Grundtvigs politiske standpunkter og syn på bl.a. forfatning, kirkepolitik, oplysning og kvindefrigørelse.

Sammen med foredragene får du bogen 'Frihed til fælles bedste – om Grundtvigs frihedsbegreb' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Totalitarisme
Totalitarisme er, når en enkelt gruppe besidder den altdominerende magt og kan udøve en ideologisk kontrol udi alle dele af samfundet. Totalitarisme er især knyttet til 1900-tallets fascisme og nazisme – regimer, der systematisk og hensynsløst forfulgte og udyddede etniske grupper. Hør om totalitarismens historiske former, og hvordan og hvorfor totalitarismen fortsat sætter sit præg på en række samfund.

Sammen med foredragene får du bogen 'Totalitarisme' fra Aarhus Universitetsforlaget.

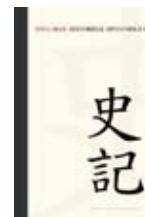
Tilværelsens og verdens største spørgsmål
Hvor ender universet? Hvor bliver tiden af? Hvad er et menneske? Hvordan virker sproget? Foredragsrækken er en spændende introduktion til de mest grundlæggende og universelle temaer i menneskelivet. Hør om universet, mennesket, tiden, sproget, psyken, kvantemekanikken – på en måde, så det er til at forstå.

Sammen med foredragene kan du vælge en af bøgerne i Aarhus Universitetsforlags UNIVERS-serie.

Oplysningens verden
Foredragsrækken fortæller om oplysningstiden. I oplysningstiden er verden ikke længere styret af Gud, men af fornuftige og rationelle love, og verden erkendes gennem videnskabelige iagttagelser og eksperimenter. Dette er en periode, hvor feudalismens økonomi i Europa kulminerede, den industrielle revolution satte i gang, og europæerne udbredte herredømme til søs og magtfulde kolonier rundt om i verden.

Sammen med foredragene får du bogen 'Oplysningens verden' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Det Gamle Kina
Kinas enestående kulturelle arv rækker flere tusinde år tilbage i historien. Kineserne skabte en civilisation, der stort set udviklede sig uafhængigt af Europa, og den kinesiske kultur var på mange områder den europæiske overlegen helt indtil den industrielle revolution. Få indblik i Det Gamle Kinas filosofi, religion, kunst, arkitektur, politik og samfundsforhold.

Sammen med foredragene får du bogen 'Kinesisk Filosofi' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Lær at læse Det Gamle Testamente
Det Gamle Testamente er en samling af skrifter af forskellig oprindelse og alder. Teksterne rummer en mangfoldighed af religiøse forestillinger. Hvordan kan Det Gamle Testamente læses og forstås? Foredragsrækken belyser de grundlæggende træk i synet på det guddommelige og det jordiske, på den materielle verden og de begivenheder, der udfolder sig i den.

Sammen med foredragene får du bogen 'Bibelkundskab – Introduktion til Det Gamle Testamente' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Højdepunkter i antikkens romerske litteratur
Den romerske litteratur havde sin storhedstid fra 200 f.Kr. til 100 e.Kr., men lige siden er Cicero, Vergil, Horats og Seneca blevet klassikere. De romerske forfattere har med deres menneskekundskab, erotiske indsigter og politiske tæft haft en overvældende indflydelse på europæisk litteratur og kultur. Foredragsrækken præsenterer hovedværker fra den romerske litteratur.

Sammen med foredragene får du bogen 'Veje til Rom. Romersk litteratur fra Plautus til Juvenal' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Klostre og klosterliv i middelalderens Danmark
Klostre spillede en stor rolle for fremskridt og udvikling i middelalderens Danmark – på trods af, at klosterlivet på mange måder var afsondret fra det øvrige samfund. Den katolske kirke havde med sine mange klostre et velfungerende netværk på tværs af Europa. Munkene rejste mellem danske og europæiske klostre, og det betød, at danske klostre fik adgang til viden fra hele Europa.

Sammen med foredragene får du bogen 'Aspekter af dansk klostervæsen i middelalderen' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Litteraturen og det hellige
Kan man læse Bibelen som litteratur? Hvilken rolle spiller tekst for religion? Religion knyttes ofte til tekst. Det er oplagt at se på forholdet mellem litteraturen og det hellige i forståelsen af religion som sådan. Foredragsrækken præsenterer kanoniske helligtekster som Bibelen, der fortolkes og formidles i skriftreligiøse kulturer, og det skønlitterære felt, der diskuterer og kommenterer på religiøse traditioner.

Sammen med foredragene får du bogen 'Litteraturen og det hellige' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Hannah Arendt
Foredragsrækken stiller skarpt på filosofen Hannah Arendt og hendes syn på handling, ondskab og moralsk tænkning. Arendts kontroversielle idé om onskabens banalitet relaterer til totalitarismens antipolitiske og ensrettende karakter. Mens håbet om at undgå denne form for ondskab får Arendt til at udpege en form for eftertanke som nødvendig opstand mod onskaben.

Sammen med foredragene får du bogen 'Handling og ondskab – en bog om Hannah Arendt' fra Aarhus Universitetsforlaget.

Aarhus Universitet – arkitekturfortællinger
I 2006 blev Aarhus Universitet udvalgt til arkitekturkanonen. Universitetet er et markant vidnesbyrd om, hvor smukt et større byggeri kan udvikle sig. Universitetsparken fremstår som en ensartet helhed. Hør historien om ideerne bag arkitekturen, de første bygninger og udvidelserne, og få en rundvisning i den imponerende universitetspark.

Sammen med foredragene får du bogen 'Arkitekturfortællinger – om Aarhus Universitets bygninger' fra Aarhus Universitetsforlaget.

**Folkeuniversitetet
i Århus**

Universitetet for alle, for alvor og fornøjelse

Program og tilmelding på www.folkeuniversitetet.au.dk

Glæd dig

Glæd dig til gratis forelæsningsrækker for AU kandidater og ansatte

Forelæsninger i Aarhus

JANUAR

- 28.01. Indledningsforelæsning: Slagtebænk Dybbøl
- 29.01. Oplysningens verden

FEBRUAR

- 02.02. At stå i det åbne
- 02.02. Udforskningen af solsystemet
- 02.02. Alternativ behandling under lup
- 03.02. Paulus
- 03.02. Hvad enhver dansker bør vide
- 03.02. Sprogets kultur
- 03.02. Filmens sprog
- 03.02. Sven Estridsen og hans sønner 1047-1134
- 03.02. Kan vi klare klimaet?
- 04.02. Moderne filosofi – om det sociale rum
- 04.02. Det meningsfulde liv
- 04.02. Romantikkens verden
- 04.02. Århus og Landsudstillingen i 1909
- 04.02. LEAN
- 04.02. Medier
- 05.02. Grundtvig og friheden
- 05.02. Positiv psykologi
- 07.02. Barcelona – kunst, arkitektur og historie
- 08.02. Barcelona og Catalonien
- 09.02. Mexico
- 10.02. Borgerinddragelse og den nye styring af det offentlige
- 12.02. Livets største spørgsmål
- 12.02. Danmarks historie
- 16.02. Litteraturen og det hellige
- 16.02. Mill om friheden
- 16.02. Kina - kontrasternes rige?
- 16.02. Verden af i morgen
- 17.02. Forførelse
- 17.02. Nye kulturhuse i Danmark
- 17.02. Krimi
- 17.02. Darwin og evolution
- 17.02. Storytelling – om den gode historie
- 18.02. Franz Kafka
- 18.02. Corporate Communication
- 18.02. Hvad børn ikke ved... har de ondt af
- 23.02. Få styr på dine følelser
- 23.02. Danmark og Napoleon
- 23.02. Danmark 1815-1840
- 23.02. Psykiatriens nye indsigter
- 23.02. Psykiatriens historie i Danmark
- 24.02. Maurerne i Andalusien og Spanien

- 24.02. Teknikken i oldtiden
- 25.02. Lær at læse Det Gamle Testamente
- 25.02. Hannah Arendt
- 25.02. Kunst lige i nærheden
- 25.02. Stanley Kubrick
- 25.02. Branding
- 25.02. Ledelse på hospitalet – midt i en brydningstid
- 26.02. Totalitarisme – fra stalinisme til islamisme?
- 26.02. Fremtidens stormagter: BRIK-landene
- 28.02. En by i Rusland – verdens største land set fra provinsen
- 28.02. Sund kunst! – vitalisme i dansk kunst
- 28.02. Hvad runerne gemte
- 28.02. Romerrigets historie
- 28.02. Teflon og bullshit i medierne?
- 28.02. Pakistan
- 28.02. Dit næste arbejdsliv

MARTS

- 01.03. Hunden i historien
- 01.03. The Beatles – hvordan bar de sig ad?
- 01.03. Gør den historiske fortælling levende
- 02.03. Store nye sociologer
- 02.03. Menneskerettigheder
- 02.03. Tyrkiet – mellem øst og vest?
- 03.03. Det gamle Kina
- 03.03. Offentlige foredrag i naturvidenskab
- 04.03. Moderne dydsetik – dyden er tilbage
- 04.03. Ravenna, Assisi og Firenze i middelalderen og renæs.
- 04.03. Klassisk havekunst og moderne havetendenser
- 04.03. Offentlige foredrag i naturvidenskab
- 05.03. Menneskesyn, etik og diakoni
- 05.03. Danske orientrejsere 1761-2008
- 05.03. Pirater
- 05.03. Flygtninge og indvandrere – integration og kulturmøde
- 09.03. Frankrig – på vej hvorhen?
- 09.03. Immunforsvar, infektioner og evolution
- 10.03. Det nyeste om ledelse, innovation og kommunikation
- 11.03. Kvinder i islændingesagaerne
- 11.03. Når jeg bli'r gammel
- 12.03. Besøg Århus' arkitekter
- 12.03. Vedvarende energi
- 12.03. Tænk kreativitet
- 16.03. Moral, etik og værdier
- 16.03. Human Resource
- 17.03. Alle tiders damer
- 18.03. Mirakler
- 19.03. Læringsstile – dig selv eller dig og de andre
- 21.03. Sufisme

- 21.03. Hvad er et menneske? - den moderne Darwin
- 21.03. Dansk design
- 21.03. Den virkeliggjorte socialisme
- 21.03. At tale så det fænger
- 22.03. Det moderne Italien
- 22.03. Indretning – en måde at tænke på
- 25.03. Svend Åge Madsens forfatterskab

APRIL

- 02.04. Kærlighed
- 02.04. Musik & ledelse – en ledelseskonsert
- 14.04. Verdens store religioner
- 14.04. Skagensmalerne og Skagens Museum
- 14.04. Højdepunkter i antikkens romerske litteratur
- 14.04. Filmsprog: Skuespil
- 14.04. Århus bys historie
- 14.04. Klostre og klosterliv i middelalderens Danmark
- 14.04. Kriminalitet og straf
- 14.04. Et andet nyt Mellemøsten
- 14.04. Verdens vilde vejr
- 15.04. Gud i hjernen
- 15.04. Fordringen på anerkendelse
- 15.04. Arkitektur gennem 1000 år
- 15.04. To kvindelige kunstnere
- 15.04. Danskere i krig
- 16.04. At tænke eksistensen
- 16.04. Fjendskab
- 16.04. Kvalitetens beskaffenhed
- 20.04. Aarhus Universitet - arkitekturfortællinger
- 20.04. Flow - fordybelse og kreativitet
- 21.04. Et løft af journalistikken
- 22.04. Ledelse og innovation
- 25.04. Wilhelm Freddie
- 25.04. Tendenser i dansk samtidskunst
- 25.04. Hvad er særligt ved litteraturen?
- 25.04. Forebyg og håndter stress
- 26.04. Engle
- 30.04. Afrika - det fortabte kontinent?

MAJ

- 04.05. Flow – fordybelse og kreativitet
- 13.05. Spørg universitetet om mænd

WEEKEND (blå markering)

Folkeuniversitetet i
Århus og Emdrup

Universitetet for alle, for alvor og fornøjelse

Forelæsninger i Emdrup

JANUAR

- 27.01. Internationale bestsellere
- 27.01. Kærlighed
- 27.01. Oplysningens verden
- 27.01. Det svære liv

FEBRUAR

- 03.02. Hvad enhver dansker bør vide
- 03.02. Positiv Psykologi
- 03.02. Totalitarisme – fra stalinisme til islamisme?
- 10.02. Forførelse

MARTS

- 03.03. Dannelse mellem subjektet og det almene
- 10.03. Universet – fra superstrengte til stjerner
- 10.03. Om vreden
- 14.03. De bedste museer i Europa
- 14.03. I dialog med klassikerne
- 14.03. Skriv dit liv
- 14.03. Grundtvig og friheden
- 14.03. Klassisk havekunst og moderne havetendenser
- 14.03. Hunden i historien
- 15.03. Kættersk medicin
- 17.03. Flow – fordybelse og kreativitet
- 17.03. Når jeg bli'r gammel
- 24.03. Flow – fordybelse og kreativitet
- 24.03. Mirakler
- 24.03. De største samfundstænkere I

APRIL

- 14.04. Kan vi klare klimaet?
- 14.04. David Lynch - film noir, postmodernisme og hollywood
- 14.04. Romantikens verden
- 14.04. Mit hjerte banker for hjernen
- 21.04. Det meningsfulde liv
- 21.04. At stå i det åbne – undringens fænomenologi og glæde
- 25.04. Istanbul – orientalsk perle og europæisk kulturby
- 25.04. Pirater
- 26.04. Hvad enhver dansker bør vide om Europas historie
- 25.04. At tale så det fænger
- 25.04. Pakistan – verdens største sikkerhedspolitiske udfordring?
- 26.04. Sufisme – hjertets religion
- 26.04. Paul Austers illusioner
- 26.04. Læringsstile - dig selv og dig og de andre
- 28.04. Det nyeste om ledelse, innovation og kommunikation

MAJ

- 12.05. De største samfundstænkere II
- 12.05. Afrika – det fortabte kontinent?
- 12.05. Danmarks Historie
- 12.05. Romerrikets historie
- 12.05. Moderne dydsetik - dyden er tilbage
- 26.05. Hannah Arendt

JUNI

- 02.06. Hvad er særligt ved litteraturen?
- 09.06. Tid - den relative virkelighed
- 09.06. Flow – fordybelse og kreativitet
- 16.06. Da mennesket blev menneske – menneskets oprindelse

Videndeling mellem befolkning, erhvervsliv og videnskaben er en helt afgørende faktor i løsningen af verdens klimaproblemer. Derfor afholder Aarhus Universitet til marts en stor international conference, "Beyond Kyoto", som når hele vejen rundt om paletten af problemstillinger på klimaområdet.

BEYOND KYOTO PÅ AARHUS UNIVERSITET 5.-7. MARTS: VIDEN OM KLIMAET

Konferencen byder på en række meget prominente talere, herunder FN's særlige klimarådgiver Gro Harlem Brundtland, spidskandidat til posten som energiminister i USA Steven Chu og Danmarks udviklingsminister Ulla Tørnæs, plus en lang række af verdens førende eksperter inden for klima og klimaforandringer.

Konferencen er opdelt i seks parallelle forløb, hvor deltagerne kan skifte temaspor undervejs.

TEMA 1. Indlæg fra repræsentanter for Verdensbanken, Den Globale Miljøfond (GEF) og Danida: *Climate Policy*

– *the Role of Law and Economics*. De særlige investeringsbehov i u-landene, i infrastrukturen, i transporten og i vedvarende energi.

TEMA 2: Biodiversity & Ecosystems. Landbrug og skovbrug. De mulige løsninger. Bæredygtige turistattraktioner og anvendelsen af rettigheder (IPR) til at beskytte biodiversiteten.

TEMA 3: Agricultural Production. Landbrugets bidrag til klimaændringer og betydning for fødevareforsyningen. Erhvervet kan bidrage både til at opsamle drivhusgasser og til at reducere udledningen.

TEMA 4: I Nanotechnology Solutions for a Sustainable Future behandles de teknologiske bidrag inden for sol-, vand- og vindenergi. Teknologien er meget vigtig, hvis andelen af vedvarende energi skal blive høj nok til at give forsynings-sikkerhed. Forskere og virksomheder fortæller om de lovende perspektiver.

TEMA 5: Forbrugeradfærd, transportformer og produktionsformer, aktivhuse, energieffektivitet. *Citizens & Society* sætter fokus på ovennævnte. Det første aktivhus i Danmark indvies under konferencen. Et hus, der ikke kun forbruger men rent faktisk producerer energi.

PÅ KONFERENCEN KAN DU BL.A. MØDE:

GRO HARLEM BRUNDTLAND, FN'S SÆRLIGE KLIMARÅDGIVER
PROFESSOR STEVEN CHU, KOMMENDE ENERGIMINISTER I USA
PROFESSOR ROBERT T. WATSON, TIDLIGERE FORMAND FOR FN'S KLIMAPANEL
PROFESSOR SIR DAVID KING, TIDLIGERE KLIMARÅDGIVER FOR TONY BLAIR OG GORDON BROWN
PROFESSOR WALLACE S. BROECKER, KLIMAPROBLEMATIKENS "GRAND OLD MAN"
ULLA TØRNÆS, UDVIKLINGSMINISTER

SKAL DELES

TEMA 6: *The Arctic Case.* Det arktiske område – herunder Grønland – er af særlig stor betydning for klimaudviklingen. Den smeltende is har ikke kun voldsomme konsekvenser for nærområdet, men for hele Jorden.

På konferencens sidste dag den 7. marts, bliver der i samarbejde med Region Midtjylland, Århus Kommune, Midtjysk Turisme og GreenBelt Denmark arrangeret ekskursioner til regionale virksomheder, hvor konferencens temaer kan opleves i praksis – eksempelvis gennem et besøg hos Grundfos og VELFACs "**Bolig for Livet**", der er et nyt energiproducerende hus, og Lübker

Golf Resort i Mols Bjerge. De to sidstnævnte har opbygget deres virksomheder i henhold til retningslinjerne for Global Compact.

Konferencen "Beyond Kyoto" dækker med andre ord alle aspekter af klimadebatten og henvender sig til både eksperter, politikere og andre med interesse for klima, videnskab, økonomi, og erhverv.

MERE INFORMATION:
WWW.KLIMA.AU.DK

TILBUD TIL ALUMNER FRA AARHUS UNIVERSITET

Tilmelding til klimakonferencen "Beyond Kyoto":

Aarhus Universitet og Folkeuniversitetet i Århus udbyder i samarbejde 100 pladser til alumner fra Aarhus Universitet til den store internationale konference "Beyond Kyoto" den 5.-7. marts 2009. Ved at deltage i Folkeuniversitetets kurser "Kan vi klare klimaet?" kan man deltage i konferencen "Beyond Kyoto" for kun 2500 kr.

Tilbuddet kører efter først til mølle-princippet og gælder frem til den 15. februar, eller indtil pladserne er fyldt op.

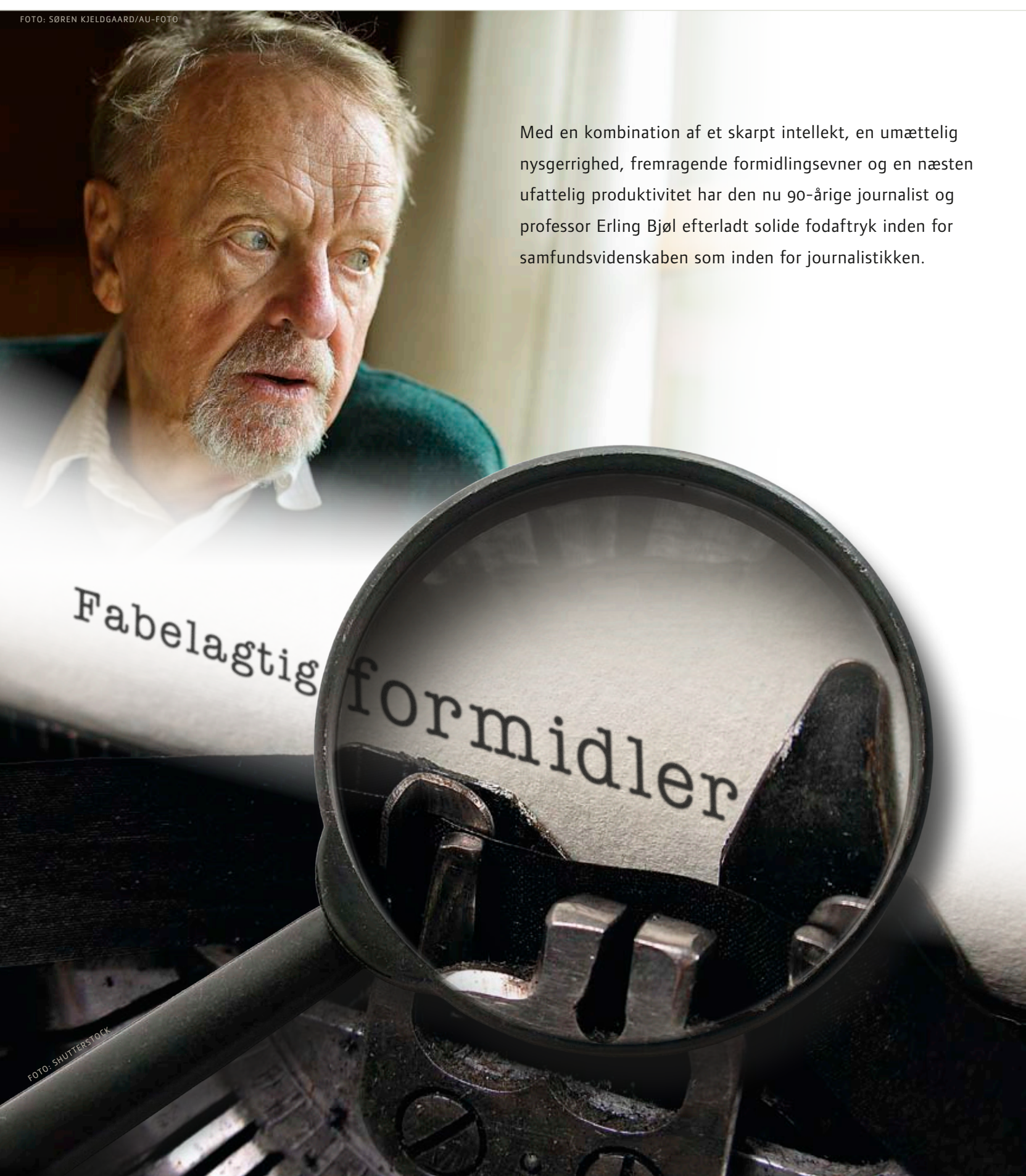
Tilmelding skal ske via Folkeuniversitetet på www.folkeuniversitetet.au.dk

FOTOS: KLIMASEKRETARIATET

FOTO: SØREN KJELDGAARD/AU-FOTO

Med en kombination af et skarpt intellekt, en umættelig nysgerrighed, fremragende formidlingsevner og en næsten ufattelig produktivitet har den nu 90-årige journalist og professor Erling Bjøl efterladt solide fodaftryk inden for samfundsvidenskaben som inden for journalistikken.

Fabelagtig formidler

FOTO: SHUTTERSTOCK

Der findes respekterede forskere og anerkendte journalister, men det er sjældent, at de findes i en og samme person. Denne unikke kombination besidder professor emeritus i international politik og journalist Erling Bjøl. Han har slået sine folder både som professor på Institut for Statskundskab og korrespondent for en lang række medier. Derudover har han forfattet adskillige bøger om international politik og historie, og til trods for at han de sidste 20 år har været næsten blind, forsætter han med at skrive bøger og kommentarer.

Den 11. december fyldte Erling Bjøl 90 år, og på dagen udgav han endnu en bog, *Den franske forbindelse*, fra Holger Danske til Sarkozy.

EN AUTORITET INDEN FOR SIT FELT

Fra både den journalistiske og den akademiske verden kommer der anerkendende og rosende ord om hans store indsats som forsker og formidler. En tidligere kollega, statskundskabsprofessoren Mehdi Mozaffari, udtrykker det på denne måde:

– Han var en undtagelse her på universitetet, simpelthen en unik personlighed. Han formåede på sin egen facon med sin encyklopædiske viden, en stor arbejdskapacitet og fremragende formidlingsevner at udvikle sig til en autoritet inden for sit felt. Han er en forsker af høj international klasse, som vi kan være stolte af.

Rosende ord kommer også fra *Politikens* chefredaktør Tøger Seidenfaden, der kender Erling Bjøl personligt, både som underviser på Statskundskab og som skribent på Politiken. Han forklarer,

hvorfor Erling Bjøl er så populær blandt læserne:

– Kort fortalt har han en evne til at frasortere det væsentlige fra det uvæsentlige og formidle det på en fremragende måde. Det har betydet, at Bjøl har langt flere læsere end nogen anden dansk professor i international politik.

PROFESSOR VED ET TILFÆLDE

Med en uddannelsesbaggrund som mag.art. i sammenlignende litteratur og en mangeårig karriere som selv lært journalist lignede Erling Bjøl på ingen måde den oplagte kandidat til et statskundskabsprofessorat, og det var tilmed lidt af en tilfældighed, at han i 1963 overhovedet stiftede bekendtskab med det relativt nyoprettede institut i Århus.

I en kronik af Poul Meyer, en af grundlæggerne af Institut for Statskundskab, læste Bjøl, at man på instituttet ikke kunne besætte en stilling som professor i international politik. Erling Bjøl fattede pennen og skrev en ansøgning til Meyer, som han kendte fra sin tid på dagbladet *Information*. Universitet fandt ham egnet som professor, fordi han var mag.art. i sammenlignende litteratur og i 1960 havde skrevet en afhandling om underudvikling i Italien, *Sol og sult*. Han blev ansat på prøve under to betingelser: At han inden for to år skrev en doktordisputats, og at han sideløbende etablerede den internationale afdeling på Statskundskab. Det gjorde han og blev den første professor i international politik i Danmark.

– Umiddelbart lød opgaven skræmmende, men jeg følte mig alligevel godt

klædt på, da jeg havde læst en del bøger om international politik, forklarer Erling Bjøl nøgternt.

NYE METODER SKABTE RØRE

Erling Bjøl skabte i det hele taget røre i universitetsverdenen med sin utraditionelle profil. En del af hans doktordisputats, *La France devant l'Europe*, om Frankrigs Europapolitik, bestod af interviews med hovedaktørerne i den franske Europapolitik. Blandt andet interviewede han Robert Marjolin, pennefører på Romtraktaten. For en journalist som Bjøl var interviewformen en naturlig fremgangsmåde. Det foregik på den måde, at han tog notater af samtalen, som den interviewede efterfølgende fik lov til at tilføje eller rette i.

– Til bedømmelsen af min doktordisputats antydede bedømmelsesudvalget, at jeg ikke var tilstrækkelig kildekritisk, idet jeg havde benyttet mig af førstehåndskilder. De var vant til udelukkende skriftlige kilder, forklarer Bjøl. Han tilføjer, at det i dag slet ikke er usædvanligt at benytte sig af den sociologiske fremgangsmåde, interviewmetoden, når man udarbejder videnskabelige rapporter.

Han var på forhånd klar over, at hans utraditionelle tilgang ville give de traditionelt skolede professorer i Danmark kvababbelser. Af selv samme årsag skrev han sin doktordisputats på fransk for at sikre sig, at han fik en fransk professor som en af opponenterne.

– Den valgte opponent ville ikke have en forudindtaget holdning til min person, hvilket i sig selv var betryggende, og

– EFTER 20 ÅR KAN MAN HØRE, AT MAN BEGYNDER AT GENTAGE SIG SELV VED FORELÆSNINGER. SÅ ER DET PÅ TIDE AT SØGE ANDRE MULIGHEDER.

ERLING BJØL

dernæst vil den pågældende havde et konkret kendskab til det emne, jeg skrev om, forklarer professoren.

Efter at have besvaret kritiske spørgsmål fra bedømmelsesudvalget fik Erling Bjøl sin doktordisputats godkendt og kunne smykke sig med titlen dr.scient.pol.

FÅ VIRKELIGHEDEN INDEN FOR MURENE

Erling Bjøls valg af interviewmetoden skal også ses i det lys, at han lagde mere vægt på de internationale aktørers motiver og bevæggrunde end de gængse danske teorier til forklaring af international politik. I forlængelse af den indstilling var det naturligt, hvor det var muligt, rent faktisk at tale med dem, der havde truffet beslutningerne.

I tråd med denne tilgang reagerede Erling Bjøl hurtigt, da Jens Otto Krag trak sig som statsminister efter EF-afstemningen i 1972. Bjøl så store muligheder i at få en kapacitet som den tidligere socialdemokratiske statsminister tilknyttet Institut for Statskundskab i Århus, så man kunne trække på hans store erfaring og praktiske viden om international politik.

Endnu en gang betrødte Erling Bjøl veje, som man ikke tidligere havde overvejet i universitetsverdenen. Eller som han lettere sarkastisk siger om det at løbe panden ind i den gule universitetsmur:

– Det var åbenbart ikke en kvalifika-

tion i universitetsverdenen at have været statsminister. Men det hjalp tilsyneladende på deres humør, at han havde en akademisk uddannelse som cand.polit. Det betød, at han kunne aflønnes som ekstern lektor.

Det lykkedes at få Jens Otto Krag tilknyttet instituttet, hvilket var en markant nyskabelse inden for det samfundsvidenskabelige felt. Efterfølgende måtte Erling Bjøl erkende, at Jens Otto Krag ikke var den store succes på Statskundskab.

– Ud over at vi i fællesskab fik skrevet bogen *Hvem bestemmer* tabte Krag hurtigt lysten til projektet, og de studerende forstod heller ikke at gribe den unikke mulighed, de fik stillet til rådighed: At de kunne få svar på spørgsmål fra de utallige internationale forhandlinger, som Krag havde deltaget i. De kunne få en viden her, som de ikke kunne læse sig til.

UDLANDET TRAK IGEN

Efter 20 år på Institut for Statskundskab blev udlængslen dog for stor for professor Bjøl. Så i 1983 lod han sig "førtidspensionere" fra instituttet.

– Efter 20 år kan man høre, at man begynder at gentage sig selv ved forelæsninger. Så er det på tide at søge andre muligheder. Ret hurtigt efter kom jeg tilbage til *Politiken* som deres rejsende sikkerhedspolitiske medarbejder, så jeg kunne rejse, hvorhen jeg ville – Moskva, Washington og hvor som helst. Det var

en lidt mere fristende tilværelse end at fortsætte i Århus, siger Bjøl i dag om sin beslutning dengang.

Når man tager hele hans karriere i betragtning, er det egentlig bemærkelsesværdigt, at han blev hele 20 år på instituttet i Århus, inden han "førtidspensionerede" sig selv. For i hele hans karriere løber der en rød tråd af udlængsel og rejse- og eventyrlyst.

UD HVOR DET FOREGÅR

Ved Anden Verdenskrigs begyndelse var Erling Bjøl 20 år gammel. På dette tidspunkt havde han en længsel efter at komme ud i verden og undersøge med egne øjne, hvad der foregik. Vejen ud af det besatte Danmark var et svensk statsstipendium til at studere statskundskab ved Stockholms Högskola, som han søgte og fik.

I 1941 fik han en aftale med *National-tidende* om at blive deres korrespondent i Stockholm. Det var svært for dansk presse at få lov til at sende journalister til det neutrale Sverige. Derfor var Erling Bjøl, som han selv beskriver det i sine erindringer, "et forhåndenværende søm med en udrejsetilladelse til Sverige".

Fra januar 1942 og frem til 1963 var Erling Bjøl herefter en særdeles aktiv korrespondent, og han mødte tidens største skikkelser inden for international politik – Kennedy, Khrustjov, Adenauer, De Gaulle, Gorbatjov. Og han har skrevet og rappor-

Erling Bjøl forlod en mangeårig karriere som journalist for at blive statskundskabsforsker på Aarhus Universitet. Lysten til at formidle til et bredt publikum tog han med sig ind i professorjobbet, og nu som 90-årig har han lige udgivet endnu en bog.

teret fra alverdens lande: USA, Mellem-østen, Nordafrika, Indien, Østeuropa bag jerntæppet, Titos Jugoslavien og Francos Spanien for bare at nævne nogle.

NYSGERRIGHEDEN

Trangen til at se verden med egne øjne, konstatere fakta og drage konklusionerne på den baggrund har været en væsentlig drivkraft for Erling Bjøl. Tøger Seidenfaden siger om Bjøls nysgerrighed:

– Den menneskelige egenskab, som jeg selv synes, er allermest udviklet – eller overrepræsenteret – hos Bjøl, er nysgerrighed. Det er nysgerrigheden, der har gjort ham så utrolig produktiv inden for alle de genrer, han har arbejdet med. Det er nysgerrigheden, der gør alt, hvad han skriver, jordnært og vedkommende. Og det er nysgerrigheden, der gør ham til det intellektuelt ydmyge menneske, som han faktisk er.

Adspurg om drivkraften bag den enorme produktivitet og den imponerende karriere svarer Bjøl selv:

–Det må vel være nysgerrighed. Eller sagt på en anden måde: "Det eneste, man ikke bliver træt af, er at prøve på at forstå" (gammelt latinsk ordsprog).

CAND.SCIENT.ER SPARE PENGE?

JA! Se hvordan på
www.candscient.nu

IDA er med mere end 65.000 medlemmer landets største interesseorganisation for tekniske og naturvidenskabelige kandidater. Flere og flere cand.scient.er har allerede opdaget, at de er bedst stillet i IDA. Udover økonomiske fordele som landets formentlig billigste og bedst dækkende forsikringer, får du som medlem adgang til mere end 700 arrangementer årligt, deltagelse i fagtekniske selskaber og meget mere. Brug 5 minutter på www.candscient.nu og læs om alle fordelene. **Velkommen som cand.scient. i IDA.**

VIDEN DER STYRKER